

HEDESLSKABETS TIDSSKRIFT

Nr. 11 77. Aarg.

25. Aug. 1956

INDHOLD:

Hedeselskabets
årsberetning
1955 - 56
(Slutning)

Repræsentant-
valget 1956

Oplag: 19.600

PROGRAM
for

demonstrations- og servicerejse
1956

Nord- og Midsjælland:	Hver dag 3/9—7/9	kl. 9—15	A/S F. L. Bie, Valdemarsgade 14, København V. (Tlf. Central 6518).
Sydsjælland:	10/9	kl. 14—16	Hr. skovfoged K. Nielsen, Orebyskov pr. Vordingborg. (Tlf. Klarskov 4). <i>Kun demonstration.</i>
Sydsjælland og Møn:	11/9	kl. 9—15	Hr. mekaniker Sv. Carlsen, Autoværkstedet, Kalvehave. (Tlf. 176).
Nordvest-Sjælland:	28/9	kl. 9—15	Mødested opgives ved henvendelse til hr. skovfoged E. J. Sørensen, Jyderup. (Tlf. 209).
Sydvest-Sjælland:	29/9	kl. 9—12	Sorø Akademis 1. Skovdistrikt, ved Kulmøllen, Næstvedvej, Sorø.
Lolland-Falster:	12/9	kl. 9—15	Hr. mekaniker Ølgaard Nielsen, Bandholm. (Tlf. 112).
Langeland:	13/9	kl. 9—15	Ladegaardssmedien, Tranekær. (Tlf. 178).
Taastrup-Sydfyn:	14/9	kl. 9—15	Hr. mekaniker E. D. Hansen, Ny Nyby pr. Svendborg. (Tlf. Troense 25).
Fyn:	15/9	kl. 9—15	Hr. reparator Albert Lund, Rønninge, Langeskov.
Sønderjylland:	17/9	kl. 9—15	DKW Service v/ hr. H. Hansen, Løgumklostervej, Aabenraa. (Tlf. 2 23 72).
Vardeegnen:	18/9	kl. 9—15	Vrøgum plantørbolig, hr. klitplantør T. Haahr, Vrøgum. (Tlf. 33).
Grindstedegnen:	19/9	kl. 9—15	Skovsønde plantage, ca. 4 km vest for Sdr. Omme på amtsvejen Vejle—Tarm. (Hr. sekti. Klirxbüll, Sdr. Omme, 108).
Viborgeggen:	20/9	kl. 9—15	Mellem 18 og 19 km stenene på vejen Herning—Viborg ved hr. forstass. N. Nielsen, Ilskov. (Tlf. 7).
Lemvigegnen:	21/9	kl. 9—15	Fruehøj Skovfogedbolig, ved hr. skovfoged Esbjærg pr. Bæk- marksbro. (Tlf. Rom 13).
Ty:	22/9	kl. 9—12	Hr. mekaniker J. Larsen, Klitmøller. (Tlf. 1 kan benyttes).
	22/9	kl. 13½—16	Søholt saværk, V. Vandet, (Tlf. 3). <i>Demonstration.</i>
Silkeborgegnen:	24/9	kl. 9—15	Planteskolen ved »Kongshus«, ved hr. skovfoged H. T. Hansen, Horsensvej, Silkeborg, (Tlf. 584 kan evt. benyttes).
Djursland-Mols:	25/9	kl. 9—15	Hr. mekaniker Ejev. Madsen, Vestergade 42, Auning. (Tlf. 26).
Samsø:	26/9	kl. 14½	Hr. skovfoged A. Nielsen, »Ørnslund«, Koldby.
Bornholm:	2/10	kl. 10—15	Hr. skovfoged V. Hansen, Onsbæk, Rønne. (Tlf. 41 x).
	3/10	kl. 10—15	Statsskovens Fileværksted ved Gl. Christianshøj St.
	4/10	kl. 10—15	Hr. mekaniker Leo Anker, Brogade 26, Neksø. (Tlf. 369).
	5/10	er vi til rådighed med demonstration for alle, der måtte ønske det.	
	2—5/10	træffes vor repræsentant, skovfoged A. Følger, på Mallings Hotel, Rønne. (Tlf. 32).	

Alle dagene (undt. 10/9) kan alle ejere af STIHL motorsave få savene gratis efterset i lighed med vort sidste service eftersyn.

A/S F. L. BIE Valdemarsgade 14, København V., Central 6518

JYLLANDSAFD.: Fredensgade 41, Aarhus. Tlf. 2 48 88

**Koen har sin del af æren
- og transportspanden sin -
når mælken er**

1.Klasse

Skal man tjene penge på besætningen, må mælken placeres i den indbringende 1. klasse.

Det kræver gode sundhedstilstande i stalden og betryggende transport i den hygiejniske TRIFOL spand. Den er fremstillet helt af aluminium og presset i et stykke i ensartet hård kvalitet. Den har en glat, slidstærk overflade og er let tilgængelig for rengøring.

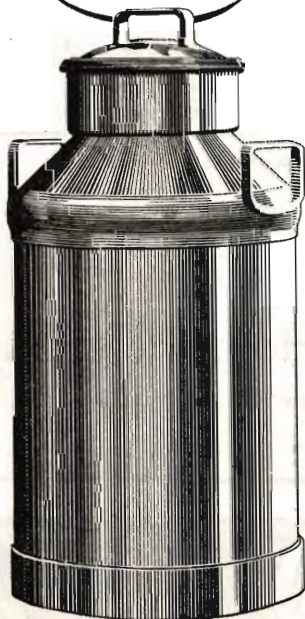

45 års erfaring er garantien for

TRIFOL

DANSK ALUMINIUM INDUSTRI A/S

Skt. Annæ Palæ, Borgergade 16, København K.

A/S Plantningsselskabet
Steen Blicher

afholder ordinær generalforsamling tirsdag den 4. september 1956 kl. 14,30 på Preislers Hotel, Viborg.

Dagsorden efter lovene.

Bestyrelsen.

**Midtjydske
Betonvarefabrikker**

v/ P. Nielsen

Fabrik: Silkeborgvej 48

Telf. Herning 464 og

» Lind, Tlf. Lind 45

Kontor: Th. Niensensgade 93,

Tlf. Herning 465

Rør til Kloak og Afvanding

Fliser, Kantsten m. m.

D. S. 400

Silax-Siloer

og Hulbloksten

**BRAUNERS
BETONVAREFABRIK**

Holstebro . Tlf. 3

v. Brauner & Madsen

Alt i Betonvarer

indenfor

Dansk Ingeniørforenings

Normer

A/S Plantningsselskabet
Sønderjylland

afholder ordinær generalforsamling mandag den 24. september 1956 kl. 12 på Mikkelborg kro ved Skodborg J.

Dagsorden efter lovene.

Bestyrelsen.

EPOKE kalkspreader på hjul - GRIB-DÆK

Den nye spreader til al slags kalk. Anbefales af autoriteterne og anvendes af kalkværkerne m. fl. Oplysninger og prøvebetretning fra Statens Redskabsprøver sendes gerne.

A. THOMSEN, Askov, Vejen, Tlf. Askov 47

BALTICA FORSIKRING

STRYG elektrisk...

Altid prima røde drænrør

**Silkeborg, Herning og omliggende
teglværkers salgskontor**

Torvet 6, Silkeborg

Telefon 1200

repræsenterende følgende værker:

A/S Lysbro Teglværk
De Forenede Teglværker,
Lysbro

Bøgild Teglværk, Lysbro
Vinderslevgaard Teglværk
Paarup Teglværk

Bjødstrup Teglværk
Gjern Teglværk
Visgaard Teglværk
Højriis Teglværk, Ikast
De Forenede Midtjydske
Teglværker, Herning

Vestjysk Trælasthandel

Varde Betonvarefabrik

H. Kunø og Aage Pedersen
Varde . Tlf. 819 - 820

Landbrugsrør (drænrør)

efter Ingf. normer

FORLANG TILBUD

Aktieselskabet

GYRO

Skive Jernstøberi
og Maskinfabrik

Løve Garn

Aktieselskabet Holger Petersen

Købmagergade . København K.

FORLANG
„ODIN”
ØL
FINESTE KVALITETER

AALBORG

AKVAVIT

Hedeselskabets Tidsskrift

Nr. 11

25. aug. 1956

77. årg.

udgår 16 gange årligt og sendes til selskabets medlemmer. Annoncer bedes sendt til Hedeselskabets hovedkontor, Viborg. Annoncepris 50 øre pr. mm. Medlemsbidraget er enten årlig mindst 5 kr. eller en gang for alle mindst 100 kr. Redaktionsudv.: Afdelingsl., skovrider B. Steenstrup (formand), forstand. N. C. Nielsen og overingeniør N. Venov. Redaktør: H. Skodshøj. Carlo Mortensens Bogtr., Viborg

Indhold: Årsberetning 1955—56. (Slutning.) — Repræsentantvalget 1956.

Forsidebillede: En af naturens luner præsenteres her. Det er en gammel enebærbusk, der gror på Harrild Hede. Den er 9 meter i diameter. Drengen står i buskens midte.

Årsberetning 1955—56

ved

direktør Niels Basse.

(Slutning.)

Hedernes opdyrkning til agerland.

Hedeopdyrkingen fortsættes så længe, der er brugelig hede at tage fat på. Der var en delvis standsning under krigen, da der hverken kunne fås mergel eller kunstgødning, men siden er der årlig indtaget mindst 3000 ha hede til dyrkning. Landvindingen fra heden er altså stadig af betydning, selv om den årlig kun svarer til en trediedel af afgangens i landbrugsjord. Det kan tilføjes, at størrelsen af det samlede til landbrug kultiverede hedeareal svarer til Norges samlede areal af dyrket jord.

Maskincentralen og distriktskontorerne under mose- og engafdelingen har særlig i Ringkøbing og Ribe amter arbejdet med hedeopdyrkning under forskellig form. Det er nu for en væsentlig del de vanskelige heder og som oftest vandlidende arealer af hedekær, der tages fat på.

Kultiveringen af Østerheden og Tingheden ved Tarm er i årets løb skredet stærkt fremad. Det samlede areal, der udgør ca. 700 ha, blev jo af Hedeselskabet afstået til A/S Jydsk Landvinding for opdyrkning til landbrugsjord. Opdyrkingen foretages i samarbejde mellem de to institutioner under benyttelse af maskincentralen og med Vardekantoret som leder af afvandringsarbejderne. Ef-

Kornafgrøder på en af de i foråret 1955 udstykkede ejendomme i Østerheden. Bygningerne var endnu ikke opført, da den første afgrøde høstedes.

ter endt kultivering overgår arealerne til Statens Jordlovsudvalg for udstykning i husmandsbrug.

Af det færdigkultiverede areal blev der i foråret 1955 udstykket 17 lodder à gennemsnitlig godt 13 ha. Heraf blev 10 bebygget samme år. Det stilles nybyggerne frit, om de vil bygge første eller andet år, og her var der altså 7, som foretrak at tjene endnu et års løn ude, før de tog fat på bebyggelsen. I foråret er der udloddet yderligere 16 parceller, altså ialt 33, og det forventes, at der i løbet af sommeren vil være opført bygninger på 27 af de 33 lodder. Det samlede antal lodder bliver formentlig ca. 55. Udover de allerede udstykkede lodder er godt 100 ha så vidt færdigkultiveret, at første besåning har kunnet foretages ved udlejning. Der har hidtil været rigeligt af ansøgere til lodderne.

Den tidligere omtalte ordning med udførelse af en grundgødskning før afståelsen til nybyggerne er fortsat. Der anvendes 1000 kg 18 % superfosfat, 200 kg 50 % kaligødning og 40 kg blåsten pr. ha. Det drejer sig om en udgift på knap 400 kr. pr. ha eller godt 5000 kr. pr. ejendom, og det er en god hjælp for nybyggerne i starten og et forsøg på ved udstykningen at stille hedejorden lige med ældre dyrket jord. Hedebrugets opdyrkningstilskud indgår i gødskningen med ca. 100 kr. pr. ha eller godt 1300 kr. pr. ejendom svarende til ca. $\frac{1}{4}$ af gødningsudgiften, medens restudgiften afholdes af Statens Jordlovsudvalg.

Bulldozer arbejder på en af de nye veje i Sdr. Vium.

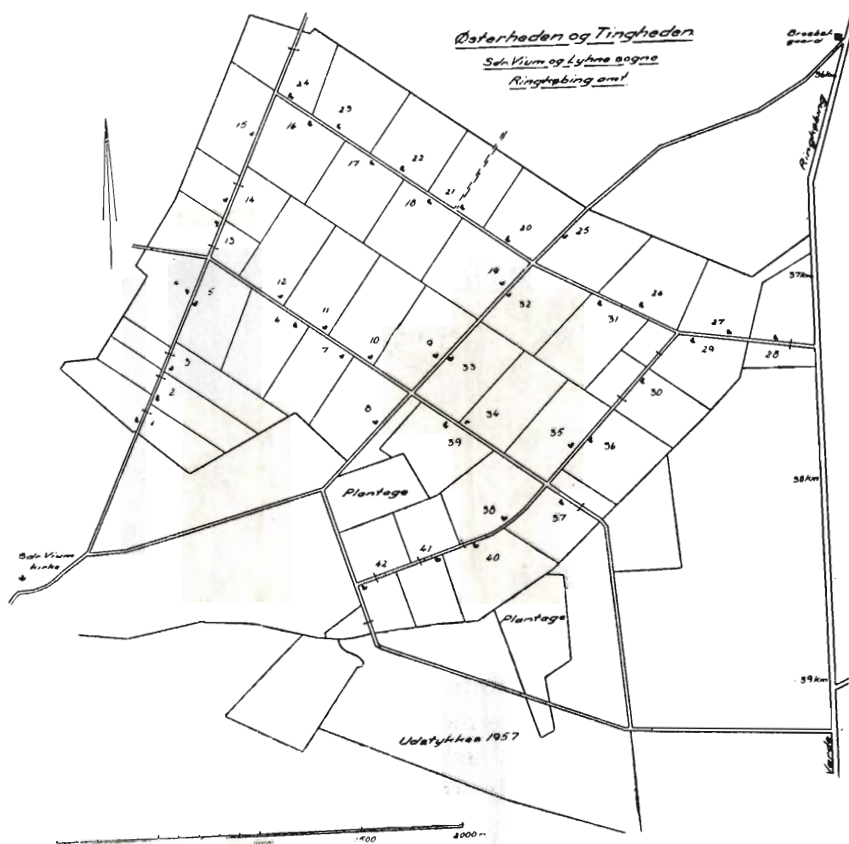
Hedeopdykningsforsøg. Med støtte fra Quebrachofonden har Hedeselskabet nu på det nærmeste afsluttet nogle års forsøg med første besåning af nyopdyrket hede.

Forsøgene har været tilrettelagt således, at der på langs af arealet har været anlagt bæltter med ulige stærk gødskning, og på tværs heraf er derefter foretaget sammenlignende dyrkning af en lang række afgrøder, i reglen vårrug, havre, byg, boghvede, gul sennep, oliehorn, kartofler, bederoer, kålroer, turnips, gulerødder, lupiner, serradel, vikke, ærter og stenkløver.

Formålet med forsøgene har i hovedsagen været at få klaret, om man ved stærk gødskning kan få tilfredsstillende udbytte af visse afgrøder ved besåning straks efter hedens pløjning og mergling.

Resultaterne viser, at man vel kan så tidligere, hvis man gøder stærkt, men såning før efter en vinters udluftning kan dog ikke tilrådes, og selv i så fald bør også merglingen være udført før vinteren. Der kan nok gro en lille afgrøde lige straks efter pløjningen, hvis der samtidig gødes stærkt, men afgrøden kan i almindelighed ikke betale nok for udgifterne.

Med hensyn til valg af første afgrøde er der egentlig ikke kommet noget nyt frem. Som første afgrøde bør man fortsat holde sig til de fra ældre tid benyttede, nemlig rug, havre eller kartofler. Desuden vokser også serradel og boghvede nogenlunde til. Det var måske ventet, at lupin ville komme med blandt de anvendelige som første afgrøde, men efter de her udførte forsøg bliver udbyttet for ringe. Tur-

Nybyggerne har i 1955 og 56 overtaget 33 af lodderne i Østerheden og Tingheden ved Sdr. Vium, medens 9 ikke helt færdigkultiverede lodder er delvis besæet ved udlejning i 1956. Når den samlede kultivering er afsluttet, vil der blive ialt ca. 55 ejendomme på den tidligere hede. Loddernes størrelse er ca. 12–15 ha efter kvalitet.

nips er sikrere end kålroer, som igen er sikrere end bederoer, men der kan på helt ny jord avles flere tønder af kartofler end af roer. Brugen af blåsten har medført, at der ret hurtigt kan dyrkes byg på ny hedejord, men der haves kun få vejetal for dyrkningen, da en sådan lille forsøgsparcel med byg på den åbne hede bliver ødelagt af fugle henimod modningen. Forsøgene har i reglen været udført året før den samlede dyrkning af det kultiverede areal.

Den øvrige virksomhed.

Undersøgelser af jordbundsforhold i vandarealer.

Som nævnt andet steds, har Statens Landvindingsudvalg overdraget til Hedeselskabet at foretage undersøgelser af jordbundsforholdene i foreløbig 17 af de lavvandede områder langs Danmarks

kyster, som kan komme i betragtning, når det skønnes nødvendigt at indvinde ny jord også på søterritoriet.

Dette undersøgelsesarbejde er fremmet i betydeligt omfang i løbet af det sidste år, og som det vil fremgå af efterfølgende oversigt over resultaterne, er den reserve af landbrugsjord, der er til rådighed i disse områder, mange steder af en så god kvalitet, at det kun vil være et spørgsmål om tid, før der tages fat på at nyttiggøre dem.

Undersøgelserne er foretaget efter de samme retningslinier, som nu er fulgt i en årrække, d. v. s., at der, samtidig med at vanddybden måles, optages et stort antal prøver af bunden, dels til almindelig beskrivelse, dels til undersøgelse i laboratoriet, og der udarbejdes derefter et regulært jordbundskort, der angiver beskaffenheden af den jord, der vil være til rådighed, når arealet tørlægges. Almindeligvis søges borerne ført ned til 2 meter under bunden.

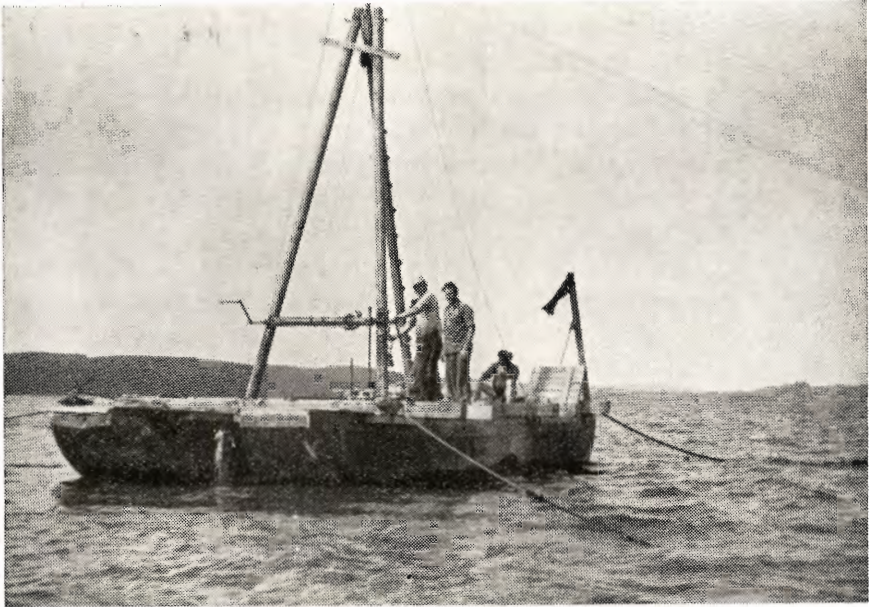
I tilslutning til undersøgelserne af jordbundsforholdene i vandarealerne foretages der tilsvarende undersøgelse af de lavtliggende landarealer, der er interesseret i den ændring af afvandingsforholdene, som en eventuel tørlægning af de udenfor liggende vandarealer vil medføre.

Egholm Bredning, der ligger mellem øen Egholm og Gøl, nordvest for Aalborg, omfatter et vandareal på 1570 ha og de tilsluttende lave landarealer 925 ha. Af disse sidste er dog kun undersøgt 750 ha, idet 175 ha hører under Flyvestation Aalborg. Vanddybden er gennemgående kun 20—50 cm og kun i »Nørredybte«, der danner fortsættelse af Ryå, er der større vanddybder. Hovedparten af det vanddækkede areal består af klæg eller sandblandet klæg, der så godt som overalt er dækket af et sandlag af noget varierende tykkelse, de fleste steder dog under 25 cm. Mod nord, d. v. s. langs Nørredybte, findes overvejende sand. Beskaffenheden af de undersøgte landarealer varierer noget, men betydelige dele af dem vil efter fornøden afvanding kunne blive til god dyrkningsjord.

Baadsgaards Vig i Fjends herred, ca. 7 km nordøst for Skive, udgør ca. 385 ha vandareal, hvortil grænser ca. 215 ha lave landarealer. Jordbunden er af noget varierende beskaffenhed, men ca. to trediedele af arealet vil efter afvanding kunne afgive jord, der er egnet til alsidig dyrkning. Ca. en trediedel består af sandjord.

Nørreaa Strand på Nordfyn er et ret fladvandet område på ca. 430 ha, der efter tørlægning vil kunne afgive fortrinlig landbrugsjord på fire femtedele af arealet. Også de tilstødende lave landarealer vil for hovedpartens vedkommende kunne omdannes til god landbrugsjord ved afvanding.

Seden Strand, ca. 7 km nordøst for Odense, omfatter ca. 1200 ha fladvandet areal, der for 75 pct.'s vedkommende er af en sådan beskaffenhed, at der her vil blive fortrinlig landbrugsjord. På en del af det øvrige areal

I forbindelse med projektering af indæmninger af søterritoriet foretages meget omhyggelige undersøgelser af søbundens beskaffenhed og bæreevne. Hedeselskabet har hertil anskaffet moderne boremateriel, der muliggør optagning af intakte jordprøver, der senere kan underkastes forskellige afprøvninger på laboratoriet. Billedet viser et borestativ monteret på et par pramme.

findes strandkaller i ret betydelig mængde.

De undersøgte landarealer — ca. 612 ha — består dels af udyrkede strandenge, dels af dyrket jord af vekslende beskaffenhed. Langt den overvejende del af disse områder vil kunne afgive god landbrugsjord.

Følgende områder er undersøgt, men det indsamlede materiale er endnu ikke færdigbearbejdet:

	Vandareal	Landareal
Lindelse Nor på Langeland	700 ha	75 ha
Ølsemagle Strand ved Køge	250 »	500 »
»Letten« mellem Møen og Bogø	850 »	50 »
Fanefjord på Møen	90 »	80 »
Ialt	1890 ha	705 ha

I »Sandene« ved Søndervig, der er et ca. 200 ha stort, delvis tagrørsbevokset, fladvandet areal i det nordvestlige hjørne af Ringkøbing fjord, er der foretaget en orienterende jordbundsundersøgelse. For henvend halvdelens vedkommende består undergrunden af ler, dynd eller klæg, der er dækket af et sandlag på indtil 50 cm's tykkelse. Efter tørlægning skulle der således være mulighed for ved dybpløjning at tilvejebringe god landbrugsjord.

Undersøgelse af jordbundsforholdene i landarealer.

Efterhånden som virkningen af de gennem de senere år foretagne dybere jordbehandlinger viser sig og bliver kendt, er der opstået en meget stor interesse hos landmændene for dette problem.

Spørgsmålet om dybdebehandling af jorden er jo ingenlunde af ny dato, men det er først med fremkomsten af de svære traktorer og de større plove, at det i praksis har været muligt at gennemføre en sådan dybdebehandling. Det må imidlertid erkendes, at vi endnu ikke har tilstrækkelig kendskab til alle de problemer, der står i forbindelse med et så radikalt indgreb i jordbunden som f. eks. en pløjning til 70—80 cm's dybde er, og de forsøg og undersøgelser herom, som omtales andet steds, må derfor tillægges den allerstørste betydning. Men dette kan landmændene i de egne af Jylland, hvor den store plov har arbejdet, ikke vente på. De har set resultaterne, og dybpløjningen går sin gang.

Der er dog anledning til stærkt at fremhæve, at det må være en forudsætning, før man går igang med en dyb jordbearbejdning, at en omhyggelig jordbundsundersøgelse har gjort det sandsynligt, at der kan opnås en jordforbedring gennem den dybe behandling enten denne så har til formål, at der sker en blanding af uheldigt lagdelte jorder eller at hårde, for vand uigennemtrængelige lag brydes. Det er da også således, at Hedeselskabet har modtaget talrige anmodninger om sådanne undersøgelser, men det er ikke alle landmænd, der træffer denne forsigtighedsforanstaltning.

Hidtil har dette arbejde især været koncentreret i egnen mellem Varde og Skjern, men efterhånden har interessen bredt sig også til de øvrige landsdele.

Det er givet, at pløjning med den store plov mange steder har skabt betingelser for en større og mere sikker avl, og der er ingen tvivl om, at der landet over findes jorder, hvor en dyb pløjning er en hensigtsmæssig behandling, men det må ikke overses, at der også findes jorder, der kan bringes i orden, bl. a. opnå bedre fugtighedsforhold, blot ved at bryde et vandstandsende hårdt lag med en grubber, og i så fald er det uden mening at begrave et eksisterende frugtbart muldrag. Formålet må være at udvide kulturplanternes rodområde på den bedste og billigste måde, og det er på dette felt, Hedeselskabets forskning og undersøgelser og forsøg søger at gøre en indsats.

Systematiske moseundersøgelser.

I årets løb er arbejdet med de systematiske undersøgelser afsluttet i Thisted amt. Der er opmålt og undersøgt ialt 828 ha mose, der fordeler sig således:

Moser af klasse I	5,5 ha
» » » II	172,5 »
» » » III	255,0 »
» » » IV	0,5 »
» » » V	394,5 »

idet stigende klassenummer angiver aftagende egnethed til brændselsproduktion. I moserne af klasse I—III, altså de moser der kan benyttes til fremstilling af tørv, er tørveindholdet beregnet til ialt 690.000 tons tørvestof.

Undersøgelsen af moserne i Viborg amt er samtidig fremmet så vidt, at der kan regnes med, at arbejdet i dette amt kan afsluttes i løbet af 1956.

For begge de nævnte amters vedkommende gælder, at så godt som alle de gode tørvemoser er afgravet i så betydeligt omfang, at mulighederne for produktion af æltetørv efter de hidtil benyttede metoder i større stil ikke længere er til stede. Det viser sig da også, at virksomheder, hvis hidtidige moser slipper op, har store vanskeligheder for at finde nye, egnede arealer.

Resultaterne af den i Aalborg og Hjørring amter i forbindelse med moseundersøgelserne foretagne kortlægning af afgravede, ukultiverede mosearealer er efter anmodning af økonomi- og arbejdsministeriet stillet til rådighed for de i de pågældende amter nedsatte »arbejdsledelsesudvalg«, idet det er hensigten at fremme kultiveringen af arealerne mest muligt.

Moseundersøgelserne fortsættes nu i Randers amt, og der er indgivet ansøgning om midler til undersøgelse af Ringkøbing amts moser.

Moseindustri.

De stadig stigende priser på udenlandsk fast brændsel har ganske naturligt øget interessen for det hjemlige brændsel, der pr. varmenhed kun koster halvdelen eller derunder af, hvad kul og koks nu koster. Medens brunkullene, der atter opgraves i stort omfang, hovedsagelig finder afsætning til de store kraftværker, benyttes tørvbrændslet helt overvejende til husopvarmning, og som følge af den forholdsvis lave pris er der særdeles god efterspørgsel efter tørvbrændslet.

I sammenligning med året 1954, der som følge af den usædvanlige våde sommer var et af de meget dårlige år for den danske moseindustri, blev 1955 et godt år. Vejrforholdene var næsten ideelle, og afsætningsforholdene især for formbrændsel og tørv var særdeles gode. Den samlede produktion på de ca. 700 virksomheder, der var

igang, androg efter den af Hedeselskabet foretagne opgørelse ialt 0,71 mill. tons, hvilket er 31 pct. mere end året forud.

Kvaliteten af det fremstillede brændsel var fortrinlig, og da produktionen af almindelige tørv som følge af de dårlige erfaringer fra 1954 blev indstillet forholdsvis tidligt, var læggepladserne ryddet for tørv i god tid inden vinteren. I selve tørvesæsonen var der beskæftiget ca. 3000 mandlige arbejdere og ca. 800 kvinder og børn.

Den omlægning af produktionen fra almindelige tørv til fræsetørv og dermed til formbrændsel og briketter, der begyndte så småt under krigen, og som er foregået støt siden da, er nu nået så langt frem, at fræsetørvtilvirkningen i 1955 har udgjort ca. 70 pct. af den samlede produktion, og der må regnes med, at denne udvikling løber videre indtil den dag, det sidste »tørveværk« nedlægges. En tilsvarende udvikling er igang i alle andre tørveproducerende lande.

Fabrikationen af tørvestrøelse blev i 1955 større end i noget tidligere år, nemlig ialt 433.000 baller, der fordelte sig nogenlunde lige­ligt mellem egentlig tørvestrøelse og tørvemuld. Der blev eksporteret tørvestrøelse for henimod 200.000 kr.

Hidtil har det synspunkt været gjort gældende, at de danske moser, der sammen med skovene og brunkulslejerne udgør landets »brændselsreserve«, i perioder med tilstrækkelige muligheder for import af brændsel fra udlandet bør bevares som en sådan reserve, og at det derfor ville være urigtigt at fremstille flere tørv end dem, der skal til at dække det traditionelle forbrug i egnene omkring moserne. Efter de oplysninger, der i de senere år er fremkommet om størrelsen af det tab af tørvestof, der sker hver år i moserne som følge af ilt­ningsprocesser, er det imidlertid blevet et spørgsmål, om det overhovedet er muligt at opretholde moserne som en sådan brændselsreserve over en længere årrække.

Så længe moserne henlå i vandfyldt tilstand, skete der intet svind, der foregik endog en vækst af mosernes beholdning af tørve­masse, men efter den omfattende afvanding af næsten alle moser, der er gennemført i løbet af den sidste menneskealder, er tørvedannelsen ophørt, og samtidig er der på grund af udtørringen skabt adgang for luftens ilt med en såkaldt langsom forbrænding af tørvemassen til følge. Denne udvikling lader sig ikke standse, al den tid ingen vil tænke på at sætte moserne under vand igen, og det må derfor over­vejes, om der eventuelt er anledning til at komme udviklingen i for­købet ved at udnytte tørvemassen, inden den forsvinder.

Selv om moseindustrien i Danmark er af begrænset omfang, og selv om de tørveudvindingsmetoder, der benyttes, for den overvejende dels vedkommende er temmelig primitive, er de alligevel så effektive, at der i flere lande er en ikke ringe interesse for danske

forhold. Dette giver sig udslag dels i form af skriftlige forespørgsler, dels ved besøg her. Det er især formbrændslet, der påkalder interessen, og de mange gæster, der har studeret denne produktionsgren, lægger ikke skjul på deres forbløffelse over, at det er muligt at fremstille et så fast og holdbart tørvebrændsel uden anvendelse af kunstig tørring.

Laboratoriet 1955.

I året 1955 er i alt udført 110.089 analyser mod 101.238 i 1954. Fordelingen af de forskellige analyser har været følgende:

1. **Brændselsanalyserne har ialt udgjort 2896.** Heraf vedrører 1512 tørvejord, 12 færdige tørv, 26 tørvesmuld, 22 tørvebriketter, 19 formbrændsel, 224 brunkul, 1 brunkulssmuld, 5 brunkulsbriketter, 2 trækul, 2 færøske kul, 58 stenkul, 2 kulafharpning, 16 smalls, 1 singles, 1 slurry, 3 koks, 4 slagger, 1 flyveaske og 1 olie.

Analyserne omfatter 338 brændværdibestemmelser, 617 vandbestemmelser, 1910 askebestemmelser, 12 svovlbestemmelser, 4 bestemmelser af askens smeltepunkt, 5 kulstofbestemmelser og 5 brintbestemmelser. I en prøve af flyveaske er der foretaget bestemmelse af indholdet af fremmedlegemer, askepartikler, lerpartikler og brændbart stof, og i en prøve af olie er der bestemt flammepunkt.

Ligesom de forrige år har analyserne omfattet mange forskellige brændselsorter — såvel indenlandske som udenlandske. Gennemsnitskvaliteterne fremgår af nedenstående tabel.

Brændselets art	Aske %	Vand %	Effektiv brænd- værdi k.cal.	Effektiv brændværdi i brændbart stof k.cal.
Tørv.....	8,7	29,1	3405	5717
Tørvebriketter.....	9,6	11,7	4023	5208
Formbrændsel.....	10,4	17,3	3849	5447
Brunkul.....	15,9	46,1	2048	6084
Brunkulsbriketter...	14,0	19,6	4085	6321
Tyske brunkulsbrik..	5,7	18,7	4554	6168
Færøske kul.....	11,8	11,9	5189	6886
Stenkul.....	13,4	11,7	5676	7663
Kulafharpning.....	16,2	11,3	5596	7806
Smalls.....	10,9	10,1	6117	7818
Singles.....	5,9	10,8	6361	7713
Slurry.....	15,9	10,4	5404	7415
Koks.....	13,5	13,7	5665	7897

Det ses, at tørvebrændselet har været af en særdeles god kvalitet og må have haft, når kaloriepris og andre forhold tages i betragtning, gode betingelser for at hævde sig på markedet over for det

Fra Hedeselskabets laboratorium i Viborg.

dyre udenlandske brændsel. Hvad brunkullene angår, har, som året i forvejen, industrien og de store værker navnlig haft interesse for at købe de dårligere kvaliteter, som åbenbart har budt på den billigste kaloriepris. Brunkulsbriketterne er derimod fremstillet i en særdeles fin kvalitet.

2. Jordbundsanalyserne har i 1955 udgjort 99 320, omfattende 58.818 reaktionstal (pH), 142 kalkbehovbestemmelser, 18.650 fosforsyretil, 965 fosfattal, 18.537 kaliumtal, 445 mangantal, 824 kobbertal, 357 magnesiumtal, 118 nitrattal, 144 bortal, 1 natriumtal og 319 ledningstal.

For mergelselskaberne er der i årets løb undersøgt 8486 prøver, der med hensyn til reaktionstal fordeler sig på følgende måde:

Mineraljorder.

Reaktionstal	under 5.0	5.0—6.0	6.1—7.0	over 7.0	Ialt
Antal prøver.....	14	1049	6769	424	8256
Procentisk fordeling	0,2	12,7	82,0	5,1	

Humusjorder.

Reaktionstal	under 4.0	4.0—5.0	5.1—6.0	over 6.0	Ialt
Antal prøver.....	10	50	155	15	230
Procentisk fordeling.....	4,4	21,7	67,4	6,5	

Med hensyn til fosforsyretallene og kalitallene er fordelingen følgende:

Fosforsyretallene.

Ft	0—1	1—2	2—4	4—6	6—8	over 8	Ialt
Antal prøver.....	7	72	390	486	211	52	1218
Procentisk fordeling.....	0,6	5,9	32,0	39,9	17,3	4,3	

Kalitallene.

T _K	0—2	2—4	4—6	6—8	8—10	ov 10	Ialt
Antal prøver.....	9	205	321	257	192	234	1218
Procentisk fordeling.....	0,7	16,8	26,4	21,1	15,8	19,2	

De i årets løb bestemte kobbertal, mangantal, magniumtal, bortal, nitrattal og ledningstal fordeler sig på følgende måde:

Kobbertallene, ialt 824.

	0.0-1.0	1.1-2.5	2.6-5.0	5.1—10.0	10—25	25—50	50-100	over 100
Antal prøver.....	137	207	215	121	97	29	13	5
Procentisk fordeling.	16,6	25,1	26,1	14,7	11,8	3,5	1,6	0,6

Mangantallene, ialt 445.

	0.0-1.0	1.1-2.5	2.6-5.0	5.1—10.0	10—25	25—50	50-100	over 100
Antal prøver.....	104	105	78	55	61	20	14	8
Procentisk fordeling.	23,4	23,6	17,5	12,4	13,7	4,5	3,1	1,8

Magniumtallene, ialt 357.

	0.0-1.0	1.1-2.5	2.6-5.0	5.1-10.0	10-25	25-100	100-200
Antal prøver	41	48	78	69	83	37	1
Procentisk fordeling	11,5	13,4	21,8	19,3	23,3	10,4	0,3

Bortallene, ialt 144.

	0,0-0,5	0,6-1,0	1,0-2,0
Antal prøver	98	31	15
Procentisk fordeling....	68,1	21,5	10,4

Nitrattallene, ialt 118.

	0-10	10-25	25-40	40-60	over 60
Antal prøver	91	11	9	5	2
Procentisk fordeling	77,2	9,3	7,6	4,2	1,7

Ledningstallene, ialt 319.

	0.0-0.5	0.6-1.0	1.0-2.0	2.0-3.0	3.0-10.0	10-25	over 25
Antal prøver	92	62	76	25	51	9	4
Procentisk fordeling	28,9	19,4	23,8	7,8	16,0	2,8	1,3

3. **Mergel- og kalkanalyser, ialt 1265.** Heraf vedrører 1061 prøver mergel, 51 råkalk, 2 mosekalk, 5 kildekalk, 24 skrivekridt og 5 blegekridt.

Analyserne omfatter 1148 bestemmelser af kulsur kalk (CaCO_3), 88 bestemmelser af vandindhold og 29 bestemmelser af kornstørrelse (sigteanalyser).

Af de anførte analyser er 897 udført på foranledning af Hedselskabets mergelafdeling. Efter det procentiske indhold af kulsur kalk i tørstoffet har fordelingen været følgende:

Indhold af kulsturkalk i tørstoffet	under 10%	10—20 %	20—30 %	30—40 %	40—50 %	50—60 %	60—70 %	70—80 %	80—90 %	over 90 %	Ialt
Antal <i>Mergel</i>	5	70	266	250	83	99	33	9			815
%.....	0,6	8,6	32,6	30,7	10,2	12,2	4,0	1,1			
Antal <i>Råkalk</i>								2	11	34	47
%.....								4,3	23,4	72,3	
Antal <i>Mosekalk</i>									1	1	2
%.....									50,0	50,0	
Antal <i>Kildekalk</i>									2	3	5
%.....									40,0	60,0	
Antal <i>Skrivekridt</i>							1	1		21	23
%.....							4,3	4,3		91,4	
Antal <i>Blegekridt</i>						1	1	1		2	5
%.....						20,0	20,0	20,0		40,0	

4. Undersøgelser af speciel art har i 1955 omfattet ialt 6608 analyser.

Som tidligere år har langt det overvældende tal af disse analyser været udført i samarbejde med Hedeselskabets forskningsvirksomhed. Således er der foretaget henved 4000 vandbestemmelser i jordprøver fra fugtigheds- og regncapacitetsforsøgene og yderligere en række undersøgelser over visnegrænsebestemmelser ved hjælp af trykmembranapparatet, d. v. s. vandbestemmelser i jordprøver, der har været underkastet 15 atmosfæres tryk. Disse undersøgelser er sammenlignet med undersøgelser ved Landbohøjskolens hydrotekniske laboratorium, og der er fundet så god overensstemmelse, at metoden nu kan siges at være godt indarbejdet.

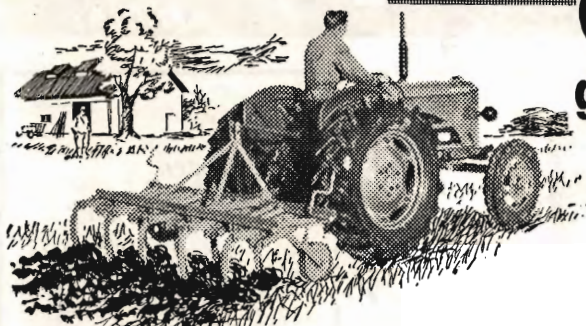
Det samme gælder hydrometometermetoden, hvorefter der er bestemt korntørrelse for ca. 200 jorders vedkommende. Som eksempel på sådanne undersøgelser skal anføres resultaterne fra et profil fra en sandjord (ved Frederiks):

Stubbkultivering er ikke længere et hestearbejde!

DAVID BROWN

gør markarbejdet let!

Start en DAVID BROWN traktor på Deres mark — og oplev, hvor hurtigt og nemt arbejdet går! DAVID BROWN er specialbygget til betjening af hydraulisk op-hængte redskaber. Den har 8 gear og talrige tekniske finesser, der gør den til den kraftigste og smidigste traktor — DAVID BROWN fås til benzin, diesel og petroleum.

Forlang brochure og gratis demonstration gennem nærm. forhandler.

LANTRACO

v/ ERLING GAD

Peder Skramsg. 1, Kbh. K - Palæ *9301

20 % mindre brændstofforbrug!

Hvad der er sparet, er tjent. Skift derfor til DAVID BROWN traktoren, så får De de daglige driftsomkostninger ned på et minimum. DAVID BROWN er absolut den billigste traktor i drift, uanset om De benytter benzin, diesel eller petroleum.

Entreprenørmateriel af enhver art....

Lokomotiver, tipvogne, spormateriel, gravemaskiner, kraner, dieseldumpers, pumper etc.

SOPHUS BERENDSEN A/s

»Ørstedhus«, København V.
Tlf. C. 8500 . Tlgr. Berendsen

Børnelammelses- og ulykkesforsikring

Den gensidige
Landbo-Sygeförening
Vesterbrogade 15
København V.
Telef. 6659 - 5974

Randers

MØRTELVÆRK OG
BETONRØRSFABRIK
v/ Marius Ødum
Kistrup pr. Randers
Tlf. 400 Randers fri not.

Kun Δ mærkede varer føres
Største lager
Bedste kvaliteter
Forlang tilbud

Aktieselskabet
L. Hammerich & Co.
Specialforretning i bygningsartikler
Grundlagt 1854 . Tlf. 271 55 (3 lin.)
Aarhus

FROCONTORET
KOLDING

Telf. 43 - 313

FROAVL
FROHANDEL

GUGKALK
gi'r Grøde

Brug det bedste! Pulveriseret eller granuleret GUGKALK gi'r den bedste Høst.

GUG KALKVÆRK A/S
Elmealle 2, Hasseris. Tlf. Aalborg 2808.

Tårnsilosten
Drænrør
Baumadæk
Tagsten
Mursten

KÄHLERS Teglværk
Korsør

Viborg Papir-Comp.

Papir & Papirvarer en gros
Bogtrykkeri
Kontorforsyning

Sct. Mathiasgade 31—33
Tlf. Viborg 802—803

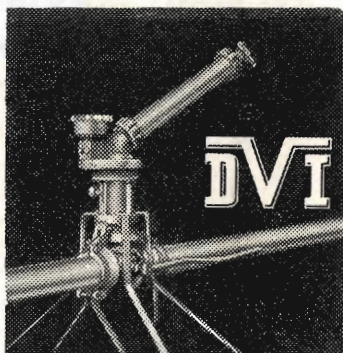

KØBENHAVN

Trifolium Frø

RANDERS

VANDINGSANLÆG

med Kanoner eller Sprinklers

DANSK VANDINGS INDUSTRI

Snoghøj, Fredericia

Tlf. Erritsø 125

Drænrør

Mursten

Bauma Dæk

Roma Dæk

**Aktieselskabet
TEGLVÆRKERNES
SALGSCENTRAL
i
RANDERS**

Randers . Telf. 1515

Aarhus Privatbank

Stiftet 1871

Aarhus: Kjøbenhavn:
Hovedkontor Nygade 1

Til alle slags bygninger

DANSK

ETERNIT

TAG- OG VÆGBEKLÆDNING

DANSK ETERNIT FABRIK A/S
AALBORG

SALGSKONTOR:
KAMPMANNSGADE 2 . KBHVN. V
TELEFON : CENTRAL 3785

HAMMERUM HERREDS

Spare- og Laanekasse

Herning - Telf. 10 . 314

Østergade 6

Kontortid: 10-12,30 og 14,30-17

Handelsbanken i Viborg

Filial af Aktieselskabet
Kjøbenhavns Handelsbank

Kontortid: 9—15
Telefon 1500 (5 linier)

Kontor i Karup og Kølvrå

**Herning Hede-
& Discontobank**

10—12½, 14½—17
Telefon 5 . 273 . 720

**Alle arter jordbrugskalk —
SKANDINAVISK KALK & KRIDT I/S**

Hasseris - Aalborg telefon 9253 - Alba 10650
Værket telefon Sdr. Tranders 110

RØDE DRÆNRØR

føres altid på lager fra 2" til 8" - Tilbud til tjeneste
A/S GAMMELGAARD TEGLVÆRK
Telefon 187 . Skive

Viborg Andels-

Svineslagteri

vore udsalg bring. i erindring

Tlf. 137 og 779

Alt i cementvarer,

rør i alle gængse størrelser efter ingeniørf. normer

Tjæreborg cementstøberi,

Hurtig levering Telefon 21 Reel betjening

Prøvens mærke	52	53	54	55
Prøvedybde i cm	0-16	16-30	30-55	55-
Jordart	Sandmuld	Hu. sand	Sand	Sand
Partikelstørrelse:				
Pct. grus og sten..... (over 2,0 mm)	5,6	14,9	5,3	4,0
- grovsand..... (2,0-0,2 -)	38,2	36,4	79,7	78,0
- finsand	32,6	27,6	10,1	15,0
- grovler (silt)	5,2	4,4	1,5	0,7
- ler	10,6	11,3	2,8	2,0
- organisk stof (glødefab).....	7,8	5,4	0,6	0,3
Pct. vand (beregnet på tørstof) v. 15 atm.	10,4	8,7	1,0	0,9

I tilknytning til »giftforsøgene« er analyseret 115 prøver for indhold af kalk- og svovlforbindelser, såkaldt svovl-kalk-tilstand, for at vurdere den mængde af »giftstoffer«, der vil kunne opstå, når alt det iltelige svovl er iltet. Ved årligt at foretage disse undersøgelser i særlige »udvaskningsparceller« kan man følge iltning- og udvaskningsprocessens forløb, sådan som det ses af nedenstående skema:

År	1953	1954	1955
Prøvedybde i cm	0-80	0-80	0-80
Jordart	Humusbl. sand	Humusbl. sand	Humusbl. sand
Indhold i tørstoffet af:			
Organisk stof (glødefab) %	6,8	2,1	2,5
Kulsur kalk (CaCO ₃) %	0,31	0,06	0,05
Sure svovlforbindelser (opløselige, planteskadelige) beregnet som S %	spor	spor	spor
Iltelige svovlforbindelser (bliver opløselige og skadelige ved iltning, såfremt overskud af CaCO ₃ ikke er til stede) beregnet som S %	0,51	0,14	0,12
Beregnet overskud af CaCO ₃ %	÷ 1,28	÷ 0,41	÷ 0,30
Kalkoverskud i tons i forhold til svovlindholdet beregnet pr. ha i et 20 cm's lag	÷ 124	÷ 42	÷ 31
Reaktionstal	3,7	3,3	3,9

Resultaterne stammer fra et kunstigt afvandet areal (fjordeng) med stærk lagdeling. Det er sandmuldet agerjord med en undergrund, hvor sand- og tørvelag veksler. Det ses, at iltning og udvaskning af de sure stoffer hidtil er gået relativt hurtigt, idet der i løbet af ca. 3 år er udvasket henved 75 pct.

Undersøgelser af jordbundens giftstoffer, herunder også talrige analyser af kogsaltindholdet, er tillige foretaget i tilknytning til Hedeselskabets øvrige undersøgelser, bl. a. vedrørende landvindingsopgaver samt i forbindelse med kulturteknisk afdelings forundersøgelse vedrørende afvandingsprojekter. For denne afdeling er også foretaget en række bestemmelser af flydegrænse og urdulningsgrænse for digemateriale samt en del kornkurvebestemmelser ved hjælp af sigte- og slemmeanalyser i sand- og grusprøver.

Den årlige undersøgelse af de ca. 1000 jordprøver fra Foreningen af jydsk Landboforeninger's kalkmiddelforsøg er fortsat, og for landbrugets konsulenter er der foruden de meget talrige jordbundsanalyser udført reaktionstalsbestemmelse — og nogle tørstofbestemmelser — i 144 prøver af ensilage.

Endvidere er der foretaget fuldstændig analyse — herunder bakteriologisk prøve — af drikkevand i 25 tilfælde samt af spildevand og vandløbsvand i 20 tilfælde.

Samarbejdet med sygehuslaboratorierne i Viborg og omegn er fortsat, og der er foretaget 262 bestemmelser af kalium, 286 bestemmelser af natrium og 85 bestemmelser af lithium i blodserum. De sidste bestemmelser kræver så stor nøjagtighed, at laboratoriet er gået over til at anvende et amerikansk apparat — en multiplifier — i forbindelse med Beckman's flammefotometer, således at man under visse omstændigheder kan forøge nøjagtigheden ca. 100 gange.

Laboratoriet har i årets løb forskningsmæssigt arbejdet på at forbedre metoder til bestemmelse af mikronæringsstofferne, således at man nu også på dette område arbejder både sikrere og hurtigere.

Af nye opgaver skal til slut nævnes, at man arbejder bl. a. på at finde en lettere metode end de gængse til at bestemme kationernes indbyrdes forhold på jordpartiklerne (jordkolloiderne), et spørgsmål, der har betydning for jordens struktur og dermed for frugtbarhedstilstanden.

Selskabets landejendomme.

Hesselvig Enggaard er nu i pæn drift efter ombygningen, og der holdes en stor og god besætning, men det kniber stadig med økonomien.

Stillingen er dog noget bedre, end regnskabet udviser, idet året sluttede med store beholdninger. Det kan således nævnes, at der under gården og på opdykningsarealer udenfor denne i foråret er tillagt ca. 130 tdr. land med kartofler og besået ca. 200 tdr. land med korn, alt med udsæd af gårdens avl. Der skulle således være en god start for det kommende år.

Det mærkes på regnskabet, at det er dyrt at forrente og afskrive de store investeringer i bygninger og kultivering m. v. Gårdens faste udgifter til skatter, renter, afskrivning og forsikring er nu på ca. 40.000 kr. årligt.

Alene det nybyggede stemmeværk ved kanalen gav gården en ekstra gæld på 57.000 kr. at afdrage og forrente.

Klosterlunds agermark, der er høj stenet sandjord, holdt nogenlunde for tørken i 1955. Det er en stor hjælp, at der nu til denne gård hører et betydeligt areal af kultiveret mose. Gården er i god drift. Der holdes en stor og god besætning. Driftsregnskabet blev ret god.

Kaptajnsgaarden hører med de hidtil dyrkede arealer til Jyllands letteste ejendomme. Der træffes nu imidlertid en ordning, så den allerletteste jord tilplantes, hvorved der bliver en plantageejendom på ca. 70 ha (indbefattet de allerede tilplantede arealer og den høje hede). Der foretages herefter kultivering af gårdens lave hede, kær og mose, som vil blive drevet sammen med den bedste del af den høje agermark. Landbrugsejendommen bliver herefter på ca. 80—85 ha.

Efter et særdeles vellykket forsøg med dyrkning af lupin i det våde år 1954, blev der sået lupin i et ret stort areal i 1955 for blandt andet at få afveksling i driften. Som følge af tørken og den meget lette jord gav lupindyrkningen imidlertid total misvækst, så ikke engang udsæden blev avlet, og det er især dette resultat, der giver sig udslag i den dårlige rentabilitet. Kornavlén var dog også for ringe, ligeledes på grund af tørken.

Kaptajnsgaarden er ikke nogen kornsalgsgaard, og der kan ikke med fordel drives frøavl på så let jord. Med opdyrkningen af den lave jord bliver der efterhånden indsat en tilstrækkelig stor besætning for græsningsarealerne og for de eksisterende bygninger.

Mosestationen Pontoppidan i Knudmose syd for Herning benyttes nu næsten udelukkende til tørvefremstilling. Kun en mindre del er udlejet som græsningsjord. Selv om året 1955 var et godt år for tørveproduktionen, blev der kun fremstillet en forholdsvis lille mængde tørv, fordi arbejdet kom for sent igang som følge af, at læggepladserne først måtte ryddes for de i 1954 udlagte til dels ødelagte tørv.

KLOAKARBEJDERNE.

Der er navnlig i Nordjylland indkommet en del nye henvendelser om bistand såvel af konsulterende art som anmodninger om at få udarbejdet projekt. Derimod har det i Sydjylland og på Øerne været småt med tilgang af nye sager.

De fleste af kloakarbejderne bliver gennemført som beskæftigelsesforanstaltning med tilskud fra staten. Til sådanne arbejder må der kun anvendes langvarigt arbejdsledige, og anvendelse af maskinkraft er i reglen ikke tilladt. I visse tilfælde forsinker og fordyrer dette arbejdet, også fordi det er forbudt at arbejde i sommermånederne, og fordi det er vanskeligt i det hele taget at få anvist arbejdskraft.

Efterhånden kan der derfor i større grad end tidligere for kommunalbestyrelserne være anledning til at søge disse for sundheden meget påkrævede arbejder ført igennem med maskinelle hjælpemidler, hvilket udelukker tilskud fra staten. En hurtigere gennemførelse vil derved kunne finde sted, og selve udførelsessummen for det enkelte arbejde vil blive noget mindre. Overvejelserne i så henseende vil dog ofte komme til at dreje sig om fordelene ved at have et nyttigt arbejde i beredskab i tilfælde af alvorligere arbejdsløshed i kommunen og at få tilskud fra staten sammenholdt med fordelene ved en hurtigere og lettere gennemførelse af arbejdet.

Bygningsvirksomheden.

Det samarbejde om landbrugsbyggeri, som Hedeselskabets kontor i Aarhus har med Kolind landboforening, Aarhus amts husmandsforeninger, Kalø-Knebel Vigs landboforening, Kaløvigs landboforening, Grenaa landboforening og Ebeltoft landboforening er fortsat. Det samme gælder samarbejdet om landbrugsbyggeri med De samvirkende Lolland-Falsterske landboforeninger og De samvirkende Lolland-Falsterske husmandsforeninger og kontoret i Nykøbing F. samt mellem Morsø landboforening og kontoret i Ø. Jølby.

Kongenshus Mindepark.

har kunnet glæde sig ved et meget stort antal besøgende. Medvirkende hertil var ikke mindst de store jubilæumsarrangementer på Hjerl Hede, idet det viste sig, at en mængde gæster herfra på tilbagemturen aflagde besøg i Kongenshus Mindepark.

Igen i år er der indføjet en del nye navne, dels på mødepladsen og dels på sognestenene, og der foreligger allerede indstillinger om flere navne i indeværende år.

For et par år siden foretog to botanikere, Knud Rahn og Hans Behrndt Andersen, en vidtgående botanisk undersøgelse af floraen på Kongenshus Mindeparks område. Materialet er nu bearbejdet og kan ventes offentliggjort i Hedeselskabets Tidsskrift til efteråret.

Overbevillingsnævnet har meddelt mindeparkens restaurant ret til udskænkning af stærke drikke i begrænset omfang (øl og vin).

Der har i det forløbne år ikke været særlig ekstraordinære udgifter, men heller ikke sådanne indtægter, idet tyttebærrene atter svigtede totalt.

PERSONALEFORHOLD.

Hedeselskabets personale har i årets løb gennemsnitlig udgjort ca. 380 mand.

Der føres for tiden forhandlinger med Teknisk Landsforbund om en ændring af lønnings- og personaleforholdene for personalet

*To typer af nybygger-ejendomme
bygget i 1955 på de store arealer ved Sdr Vium.*

i konstruktørgruppen i lighed med den revision, den tilsvarende gruppe indenfor statstjenesten har opnået pr. 1. april.

I efteråret 1955 arrangerede Hedeselskabet et funktionærkursus for det faglige personale på Gymnastikhøjskolen i Viborg. Der deltog her ca. 180 af funktionærerne.

Jeg skal herefter som sædvanlig til årsberetningen om arbejdet indenfor Hedeselskabets forskelligartede virksomhedsgrene føje nogle sammenfattende betragtninger.

Tilplantningen af heder og klitter har i tidens løb øget det danske skovareal med omtrent 200.000 ha svarende til ca. 45 % af landets samlede skovareal i dag. Ca. halvdelen af disse nye skove er plantet på arealer, der tilhører staten, medens den anden halvdel tilhører private institutioner og personer. Af den samlede hugst i landets skove hidrører på det nærmeste 25 % fra plantagerne.

Man kan stadig diskutere, hvorvidt det har været økonomisk forsvarligt eller fordelagtigt at foretage de omfattende beplantninger på lave boniteter, om det ville have medført en bedre udnyttelse, om arealerne eller en del af dem var blevet indtaget til landbrugsmæssig udnyttelse, ja endog om det ville være god økonomi i dag at lade en del af de jyske plantager vige for landbrug. Uanset hvilke betragtninger sådanne overvejelser kan føre til, må man imidlertid erkende, at hedeplantagerne i dag udgør en ikke helt uvæsentlig del af det danske skovbrug, og at samfundet har krav på, at der kommer det bedst mulige resultat ud af skovdriften.

For at sikre sig i så henseende og for ikke at blive sejlet agterud må Hedeselskabet for sit vedkommende holde sig i nøje kontakt med det øvrige danske skovbrug, med skovbrugsforskningen og med det forstlige forsøgsarbejde.

Hedeselskabet har i en årrække stået som medlem af Dansk Skovforening og har haft megen glæde af samarbejdet. Gennem skovforeningens handelsudvalg er hedeskovdistrikterne blevet holdt ajour med forholdene på træmarkedet og har haft mulighed for til stadighed med det øvrige skovbrug at drøfte afsætningsforhold, prisforhold, eventuel etablering af nye træindustrielle virksomheder m. v.

Mellem statskovvæsenets hededistrikter, klitvæse-

net og Hedeselskabets distrikter består der et på venskabelige forbindelser baseret samarbejde, som gør det muligt til stadighed at udveksle erfaringer; dette har f. eks. givet sig udtryk i, at de tre institutioner gennem udvalget til hedeskovenes foryngelse har etableret og opretholdt et snævert samarbejde med Statens forstlige Forsøgsvæsen, der via en særlig afdeling i Vejle med skovrider E. Løfting som leder beskæftiger sig med hedeskovbrugets forsøgsvirksomhed.

Hedeselskabet har endvidere i de sidste år samarbejdet med dr. Syrach Larsen fra arboretet i Hørsholm med det formål at gøre hedeskovbruget delagtig i skovforædlingens muligheder. I samarbejdet med Den kgl. Veterinær- og Landbohøjskole, specielt professor Carl Mar. Møller, gennemfører selskabet for tiden en række gødningsforsøg, som forhåbentlig vil kunne give os nyttige oplysninger om gødkningens muligheder i hedeskovbruget.

Der kan endvidere være grund til at nævne, at Hedeselskabet for et par år siden meldte sig ind i Skovbrugets Arbejdsgiverforening for Jylland, hvorved vi, også hvad løn- og arbejdsforhold angår, er kommet på linie med det øvrige skovbrug.

Også med hensyn til læplantningsarbejdet har vi brug for sagkundskab og støtte andetsteds fra. Uden hjælp fra den tekniske videnskab vil vi ikke kunne skaffe os den fornødne viden om læets natur, dets indflydelse på de aerodynamiske og mikroklimatiske forhold, og vi vil ikke være i stand til at gennemføre en rationel opbygning af læhegnsnettet. Et dagligt og nært samarbejde med landbrugets organisationer, forsøgsvirksomhed og dets planteavlskon-sulenter er absolut påkrævet, hvis det skal lykkes os at nå frem til nogenlunde pålidelige og for arbejdets forsvarlige fortsættelse absolut nødvendige udtryk for lævirkningens økonomiske betydning for de forskellige afgrøder.

Der er grund til at sige de nævnte institutioner tak for værdifuld hjælp og for den forståelse, de har vist og viser hedeskovbrugets og læplantningsarbejdets særlige problemer.

Det er en absolut betingelse for fremgang i Hedeselskabets fortsatte arbejde, at samarbejdet med landbrugets og skovbrugets organisationer fastholdes og udvides.

Landvinding, grundforbedring og opdyrk-

ningsarbejder har også i det forløbne år været af meget stort omfang, især når man anlægger en samlet vurdering.

Landbrugets interesse for gennemførelse af landvindingsarbejder er således større end nogensinde tidligere. Landmændene rejser disse sager landet over i et omfang, der stiller store krav både til dem, der skal projektere og lede udførelsen af disse arbejder og til landvindingsmidlerne.

Der er nu ialt indtil udgangen af 1955 godkendt 1180 landvindingsarbejder, omfattende 131.000 ha til en anslået bekostning på 151,8 mill. kr.

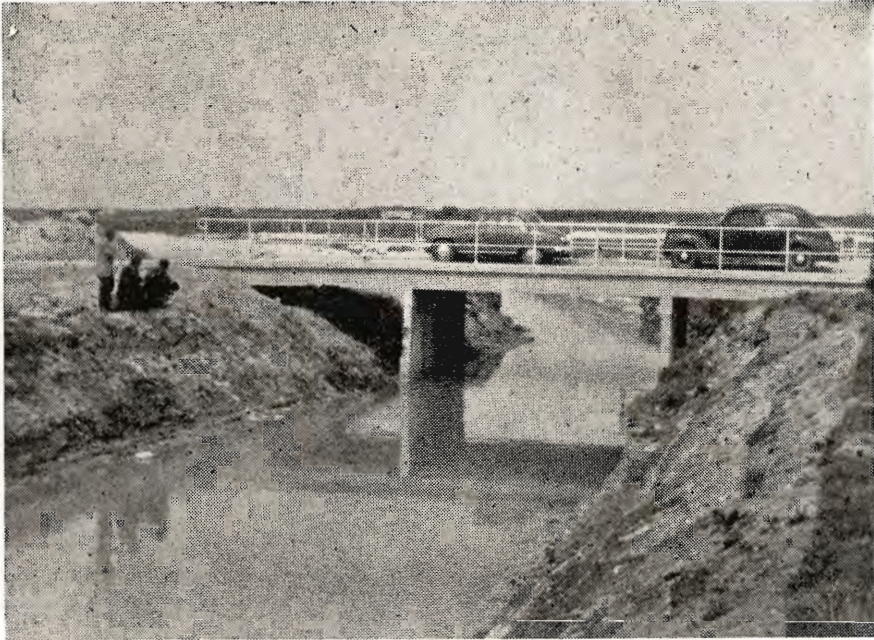
Det er af stor værdi for samfundet, at landbruget viser levende interesse for indvinding eller forbedring af landbrugsjord og er villig til at tage passende andel i bekostningen ved gennemførelse af selv kostbare projekter. Gennemførelse af landvindingsarbejder er den mest virkningsfulde modvægt mod de store tab af landbrugsjord, og de er af den største betydning for produktion og beskæftigelse.

Regering og folketing har vist hidtil været enige om, at de nødvendige midler til landvindingsarbejder må tilvejebringes. Samfundet har ikke råd til at spare på de millionbleøb, der i de kommende år vil blive anmodet om som støtte til gode landvindingsarbejders gennemførelse.

De hidtil udførte landvindingsarbejder har næsten uden undtagelse fundet sted på »landjorden«, men spørgsmålet om at udvide dette arbejde til også at omfatte tørlægninger i søterritoriet, blev som tidligere meddelt for nogle år siden rejst af Hedeselskabet. Det var især den alvorlige tilbagegang i landbrugsarealet, der gav anledning til, at selskabet i 1953 henledte landbrugsministeriets opmærksomhed på, at visse nærmere angivne dele af søterritoriet formentlig ville egne sig til tørlægning med landbrugsmæssig udnyttelse for øje, dersom jordbunden ved nærmere undersøgelse måtte vise sig at være af god beskaffenhed.

En revideret landvindingslov, hvorefter landbrugsministeriet kan tage initiativet til landvindinger på søterritoriet, blev enstemmigt vedtaget af rigsdagens to ting og bekendtgjort den 30. april 1953.

I sin henvendelse til landbrugsministeriet pegede Hedeselskabet på 93 områder omfattende ca. 148.000 ha, hvoraf 117.000 ha var vandareal, medens 31.000 ha var omgivende randarealer. De påpegede

Bro over Bjørnholm kanalen, udført i forbindelse med afvandingen af Vilsted enge sydøst for Løgstør. Broen er udført ved hjælp af prefabrikerede betonelementer.

Udløbsbygværk ved Bjørnsholm kanalens udmunding i Limfjorden under udførelse. En kran udlægger prefabrikerede betonelementer på den regulerede fjordbund. Senere støbes elementerne sammen ved hjælp af to langsgående bjælker (hamre).

områder omfatter ikke på langt nær de tørlægningsopgaver, der før eller senere kan blive tale om at gennemføre i søterritoriet, men en del af de opgaver, hvor det på forhånd må skønnes teknisk muligt og under forudsætning af tilfredsstillende jordbundsforhold tillige økonomisk forsvarligt at foretage landvinding.

Det første, der skulle gøres, måtte være tilvejebringelse af en oversigt især over jordbundsforholdene i disse vandarealer. Der er hidtil givet Hedeselskabet bevilling til undersøgelse af 17 af disse arealer. Dette undersøgelsesarbejde ønsker Hedeselskabet fortsat og udvidet til at omfatte en kortlægning af alle dele af søterritoriet, hvor landvinding, såfremt jordbundsforholdene er tilfredsstillende, før eller senere kan komme under overvejelse.

Forarbejderne til iværksættelse af landvindingsarbejder i søterritoriet er fra forskellig side, især fra fiskeriet og naturfredningsmyndighederne, mødt med stærk kritik. En kritik, der i særlig grad er rettet mod Hedeselskabet. Det er forståeligt, om sådanne indgreb i naturforhold og erhvervsinteresser, som der her kan blive tale om, fremkalder reaktioner, men der er dog ingen grund til i den anledning at »tabe hovedet«. Det kan i hvert fald med sikkerhed siges, at her bliver der ikke tale om overilede handlinger. Der bliver ikke gennemført en eneste tørlægning i søterritoriet, inden alle forhold for og imod er nøje undersøgt og overvejet, og hvor det derefter helt overvejende skønnes at være i samfundets interesse, at tørlægning gennemføres.

I anledning af den rejste kritik mod Hedeselskabet kan der måske være anledning til at sige:

Det er ikke Hedeselskabet, der kan tage afgørende skridt til iværksættelse af tørlægningsarbejder i søterritoriet. Myndighed her til har alene staten (landbrugsministeriet), og man kan gå ud fra, at en sådan sag bliver ikke rejst, kommer ikke til realitetsbehandling, hvis ikke vigtige samfundsinteresser taler herfor.

Foreløbig er landvindingsarbejder på »landjorden« så omfattende, at vi godt i det væsentlige kan indskrænke os hertil. Det er dog ønskeligt snarest at gennemføre enkelte tørlægningsarbejder i søterritoriet for at vinde erfaringer på dette område, inden vi kommer til at stå overfor store opgaver. Den tid er os nærmere, end de fleste tror. Trods den store kultivering af uproduktive arealer, bl. a. med

Pumpestationen i Vollum enge, nord for Ringkøbing afvander et område på 2800 ha, hvoraf 1135 ha tidligere var vandlidende. Billederne er fra arbejdets udførelse i sommeren 1955.

oprettelse af 25.000 nye landejendomme på Jyllands heder, er Danmarks landbrugsareal nu mindre end omkring århundredskiftet. Hvis Danmark fortsat — med en stadig stigende befolkning — i væsentlig grad skal opretholde sin levestandard ved landbrugsproduktion, kan enhver sige sig selv, at det bliver mere og mere nødvendigt at samle kræfterne — ikke alene om højnelse af produktionen på allerede dyrket jord, men også om indvinding af ny landbrugsjord, hvor dette er muligt. — Det vejer i så henseende tungt til, at den store årlige landvinding på heden snart slipper op.

Store landvindingsarbejder er gennemført i Danmark — især på Jyllands heder, men landvindingsarbejder ved tørlægning kan i Danmark slet ikke sammenlignes med de gigantiske landvindingsarbejder på dette område, som hollænderne er ved at gennemføre i Zuidersøen.

Hollænderne har simpelthen for at skaffe plads til en stadig voksende befolkning — fordoblet som den er indenfor første halvdel af dette århundrede — mere end andre været nødsaget til at dige og vinde land. Ialt har Holland indvundet mere end 600.000 ha land, heraf ca. $\frac{2}{3}$ fra Nordsøen alene. Resten fra indlandssøer og fra Zuidersøen, hvor yderligere ca. 150.000 ha vil være under plov i en nær fremtid.

Dræningsarbejder og de øvrige arbejder — især mindre vandløbsreguleringer, der gennemføres med støtte af grundforbedringsloven, har været af omtrent samme omfang som i de nærmest foregående år.

Der er i 1955 fuldført over 2700 dræningsarbejder, omfattende 10.000 ha og en bekostning på 15,7 mill. kr. Selv om der nu gennem en menneskealder er udført dræningsarbejder i meget stort omfang til uvurderlig gavn for landbrugsproduktionen, er endnu betydelige områder af dyrkede arealer vandlidende. Der er derfor fremdeles anledning til at erindre om, at dræning under sådanne forhold er en nødvendig betingelse for en rentabel plantedyrkning. Det er også berettiget at minde om, at gennemførelse af de store landvindingsopgaver, der ofte alene består i ordning af hovedløbene, har til forudsætning, at de efterfølges af nødvendige detailafvandings- og kultiveringsarbejder. Det er ofte tilfældet, at der går unødvendig lang tid, inden de ved hovedafvandingen tilvejebragte muligheder i fuldt omfang udnyttes.

I Nykøbing på Mors er der efter store vanskeligheder opnået enighed om afvanding af nogle vandlidende arealer vest for byen og føre det pågældende vandløb i rør gennem byen, således at de næsten årlige oversvømmelser i byens gader skulle kunne undgås. Ovenfor vandløbet i byens udkant og nedenfor inde i byen. Arbejdet er nu under udførelse.

Gennem dræntekniske undersøgelser udfører Hedeselskabets forskningsvirksomhed et både omfattende og betydningsfuldt arbejde for at finde frem til udformning af planer, hvorefter afvandingsforholdene kan bringes i orden også på arealer, hvor jordbundsforhold og vandforhold er af en sådan karakter, at arealerne ikke lader sig afvande ved normale dræningsforanstaltninger. Opgaver af den art melder sig i stadigt større omfang, eftersom det bliver bekendt, at man nu magter også at afvande på tilfredsstillende måde arealer, man hidtil har måttet lade ligge.

Tilførsel af mergel og jordbrugskalk til kalktrængende landbrugsjorder har i det forløbne år været væsentlig større end i de nærmest foregående år, men den er endnu langt fra tilstrækkelig til, at vi vinder ind på dækning af det kalkunderskud, der findes i mange af vore dyrkede jorder.

Det kan med nogenlunde sikkerhed siges, at der hvert år skal tilføres landets dyrkede arealer ca. 1 mill. tons middelgod mergel eller tilsvarende mængder kulsur kalk i jordbrugskalk alene for at opretholde arealernes nuværende kalktilstand, og da kalktilstanden på vore dyrkede jorder — i mange tilfælde — langt fra er tilfredsstillende, bør den årlige tilførsel foreløbig være væsentlig større .

Der lides et urimeligt produktionstab ved at arbejde med kalktrængende jord — urimelig, også fordi afhjælpning af jordens kalktrang er en forholdsvis billig grundforbedringsforanstaltning.

På det jyske planteavlsmøde 1955 — og på andre møder — er spørgsmålet om, hvilke kalkningsmidler, der fortrinsvis bør anvendes, blevet livligt diskuteret. Det har været fremført, at anvendelse af mergel egentlig nu må betragtes som en forældet foranstaltning, og da især når mergeltilførslen sker kollektivt gennem mergelselskaber. Det er en form for afhjælpning af jordens kalktrang, der er utilfredsstillende, især på grund af mangelfuld fordeling, og det er endog gjort gældende, at stiftelse af mergelselskaber mere er i entreprenørers end i landmændenes interesse. — Der kan måske i den anledning være grund til at minde om, at den væsentligste del af Jylland og store områder på øerne den sidste menneskealder er merglet gennem mergelselskaber til uvurderlig gavn for landbrugsproduktionen trods de fejl, der vel er begået.

Mergel er et fortrinligt kalkningsmiddel, der fremdeles bør finde anvendelse ikke mindst i Jyllands hedeegne, og overalt hvor den samme mængde kulsure kalk herigennem kan tilføres billigt, og hvor der kræves sådanne mængder, at en jævn fordeling er mulig. Det bør i denne forbindelse erindres, at vi nu har tekniske hjælpemidler til brug ved mergelspredning, der muliggør jævn fordeling af forholdsvis små mergelmængder, men man må også, inden man i det enkelte tilfælde tager stilling til spørgsmålet mergel contra findelt eller smuldret jordbrugskalk, have for øje, at den findelte jordbrugskalk er lettere at fordele jævnt i små mængder, og at den rationelle fremgangsmåde ved afhjælpning af jordens kalktrang må være, at man en gang i hvert sædskifteomløb tilfører netop de mængder af kulsur kalk, der under de givne forhold er brug for.

Hedeselskabet har helt fra Dalgas' tid bistået landbruget i arbejdet for vore landbrugsjorders kalkforsyning. Selskabet lægger afgørende vægt på, at arbejdet udføres i nøje samvirke med landbrugsorganisationer.

Som grundlag for et sådant samarbejde har jeg i 1953 stillet følgende forslag:

»Gennem en aftale eller et organiseret samarbejde mellem de landøkonomiske foreninger og Hedeselskabet vedrørende landbrugsjorders forsyning med mergel eller jordbrugskalk gennem mergel- eller kalkselskaber bør det sikres, at de landøkonomiske foreninger gennem deres planteavlskonsulenter drages stærkere ind i dette arbejde på følgende måde:

- 1) Planteavlskonsulenterne indenfor det pågældende mergel- eller kalkselskabs område bør i det omfang, de ønsker det og kan overkomme arbejdet indenfor en nærmere fastsat rimelig frist, udtage jordprøver, foretage jordbundsbeskrivelse og beregne mergel- og kalkmængder for hver enkelt ejendom.

Aftale herom må træffes med vedkommende mergel- eller kalkselskab, idet det påhviler selskabet at sørge for, at disse undersøgelser bliver udført.

- 2) Hvis kalktrangsundersøgelserne foretages af Hedeselskabet eller af andre, der dertil er autoriseret, skal de udarbejdede jordbunds-kort med indtegnede reaktionstal og forslag til merglingsplan forelægges for de stedlige planteavlskonsulenter til udtalelse.

- 3) Planteavlskonsulenternes udtalelser skal med undersøgelsesmateriale iøvrigt forelægges for landvæsenkommissionen.
- 4) Der skal for landvæsenkommissionen forelægges kalktrangskort med jordbundsbeskrivelse (beregning af kalk- eller mergelmængder) for hver enkelt ejendom, hvis ejer er medlem af mergel- eller kalkselskabet. Der udarbejdes nærmere retningslinier for prøveudtagning og udfærdigelse af jordbundskort m. v. for de enkelte ejendomme.«

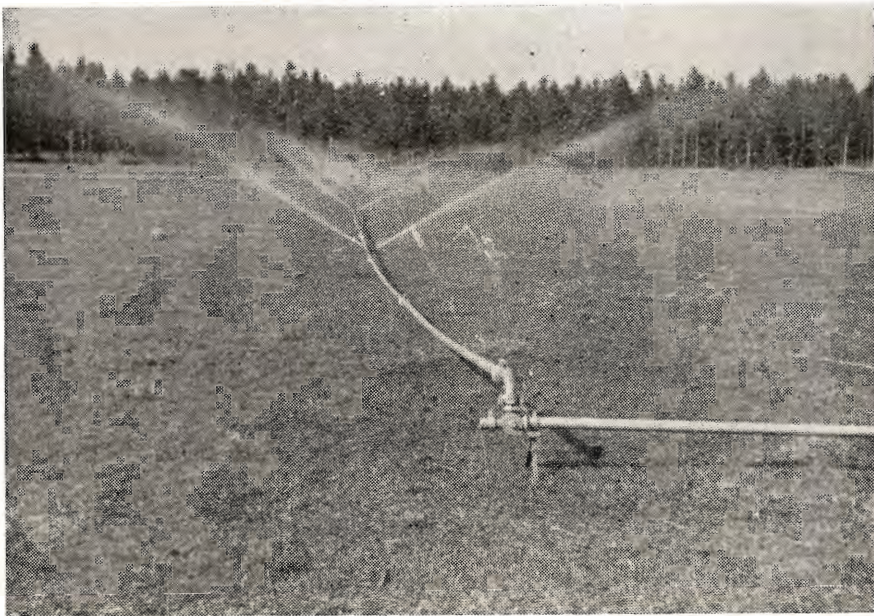
I samme forbindelse har jeg bedt om de landøkonomiske foreningers betydningsfulde medvirken til, at der stræbes efter at få udarbejdet et kalktrangskort for samtlige ejendomme i Danmark, og jeg har udtalt — som så ofte ved Hedeselskabets årsmøder, at jeg ville finde det naturligt og ønskeligt, om initiativet til stiftelse af mergel- og kalkselskaber udgår fra egnens landøkonomiske foreninger i stedet for fra mergel- og kalkentreprenører, således som det nu — næsten uden undtagelse — er tilfældet.

Det er med rette fremhævet, at den største landvinding, der er sket i Danmarks historie, er hedens forvandling til agerland, og det arbejde, der her er udført, vil aldrig blive glemt, men arbejdet er ikke færdigt. For meget store områder gælder det, at man ikke ved opdyrkningen rådede over de hjælpemidler, der var nødvendige f. eks. for at bryde dybere liggende al eller til at blande uheldigt lagdelte jorder, og dyrkningen af disse jorder har derfor i høj grad været afhængig af vejrligets omskiftelser. Vi er nu ved hjælp af de svære traktorer i stand til at gå i dybden, og de allerede indhøstede erfaringer med hensyn til den dybere jordbehandling er lovende, men der er lang vej endnu, inden vi får fuldt kendskab til de midler og metoder, der er de mest hensigtsmæssige, når talen er om dybdebearbejdning.

Som følge af den måde vort land er blevet til på, varierer jordbunden overordentlig stærkt fra sted til sted, og behandlingsmåden må være indrettet efter disse variationer i så høj grad som muligt. Den første betingelse, forinden dybdebehandling iværksættes, er derfor, at en grundig jordbundsundersøgelse har vist, hvilke uheldige forhold, der vil være at ændre, og først da kan der tages stilling til, om kæmpeploven, dens mindre søskende eller eventuelt en grubber

Hedeselskabets bulldozer rydder krat og gamle tørvebalke i en midtjydsk mose, der skal afvandes og kultiveres.

Et sprinkler-anlæg vander en græsmark.

bør sættes ind. Ingen landmand har råd til at arbejde i blinde med sin jord.

Hedeselskabet søger efter evne at medvirke i udforskningen af de problemer, der står i forbindelse med den dybere jordbehandling, dels gennem forskningsafdelingens mere teoretisk betonedede arbejde, dels gennem en omfattende forsøgsvirksomhed og dels gennem erhvervelse, afprøvning og benyttelse af de redskaber m. v., der skal tages i anvendelse.

Da Hedeselskabet i 1866 tog arbejdet op på Jyllands heder, blev denne store opgave mødt med stærk kritik. I dag erkender alle den betydning, det har for vort samfund, at der i dag på heden ligger 25.000 gode landbohjem, foruden store skove og plantager.

I dag møder selskabet fra visse kredse kritik, fordi selskabet bistår staten og befolkningen med gennemførelse af store landvindingsarbejder, og især fordi man har peget på, at de store tab af landbrugsjord før eller senere gør det nødvendigt at udvide landvindingsarbejdet til søterritoriet, således som en enig rigsdag gennem et tillæg til landvindingsloven har ønsket det taget under overvejelse.

Ved administrationen af landvindingsloven har man alene samfundets tarv for øje og der gås forsigtigt frem. Den rejste kritik er uberettiget, og den vil få samme skæbne, som kritikken i sin tid mod hedernes opdyrkning og beplantning.

Repræsentantvalget 1956

Som meddelt i Hedeselskabets Tidsskrift nr. 8 skal der i år foretages valg af 19 medlemmer til Hedeselskabets repræsentantskab.

I vedtægtens § 6 hedder det om valg til repræsentantskabet:

»12 af repræsentantskabets medlemmer vælges for 3 år ad gangen af repræsentantskabet, der selv bestemmer, hvornår valget skal foregå og om et eller flere af disse valg kan udsættes.

39 repræsentanter vælges blandt selskabets medlemmer for 6 år ad gangen og skal på den tid, valget finder sted, have bopæl i følgende kredse: 3 i Hjørring amt, 2 i Aalborg amt, 2 i Thisted amt, 3 i Viborg amt, 3 i Randers amt, 3 i Aarhus og Skanderborg amter, 3 i Vejle amt, 3 i Ringkøbing amt, 3 i Ribe amt, 1 i Odense-Assens

amter, 1 i Svendborg amt, 1 i København, 1 i København-Roskilde amter, 1 i Frederiksborg amt, 1 i Holbæk amt, 1 i Sorø amt, 1 i Præstø amt, 1 i Maribo amt, 2 i Aabenraa-Sønderborg amter, 2 i Haderslev-Tønder amter og 1 på Bornholm.

Alle selskabets medlemmer er berettiget til at deltage i ethvert valg af de 39 repræsentanter, når de har betalt bidrag for det kalenderår, i hvilket valget foregår, eller er livsvarige medlemmer. Ethvert medlem har een stemme.

Hvert 3die år afgår henholdsvis 20 og 19 af de 39 repræsentanter i overensstemmelse med en af repræsentantskabet på årsmødet i 1947 fastsat afgangorden. Genvalg kan finde sted.

Afgår en af de således valgte 39 repræsentanter, inden hans funktionstid er udløbet, kan repræsentantskabet vælge et af selskabets medlemmer i samme kreds til at fungere i tidsrummet indtil det førstkommende almindelige valg i den pågældende gruppe.

Når almindelige valg skal finde sted i den efter tur afgående gruppe, sendes der med et i august måned udgående hæfte af tidsskriftet stemmesedler til alle selskabets medlemmer, hvorhos der i tidsskriftet gives meddelelse om, hvilke repræsentanter, der skal afgå, hvor mange der skal vælges, og i hvilke kredse disse skal være bosiddende, samt om, at der ikke må stemmes på flere i hver enkelt kreds, end der skal vælges i denne, og at der kun kan stemmes på medlemmer af selskabet.

En stemmeseddel er kun gyldig, når den, udfyldt i overensstemmelse med foranstående og forsynet med tydelig angivelse af stemmegiverens navn og bopæl, indsendes til selskabets hovedkontor inden den påfølgende 15. september.«

Der skal herefter i år foretages valg af 19 repræsentanter, nemlig 1 i Aabenraa-Sønderborg amter, 1 i Aalborg amt, 2 i Aarhus og Skanderborg amter, 1 i Haderslev-Tønder amter, 2 i Hjørring amt, 1 i Randers amt, 1 i Ribe amt, 1 i Ringkøbing amt, 1 i Thisted amt, 1 i Vejle amt, 1 i Viborg amt, 1 i Odense-Assens amter, 1 i Frederiksborg amt, 1 i Holbæk amt, 1 i Sorø amt, 1 i Præstø amt, 1 i Maribo amt.

De afgående repræsentanter er:

A a b e n r a a - S ø n d e r b o r g a m t e r :

Der skal vælges et medlem i stedet for afdøde konsul, direktør Kr. Hansen.

A a l b o r g a m t :

Rentier N. C. Nielsen, R., Villa Bakkely, Langholt, der ikke ønsker genvalg.

Aarhus og Skanderborg amter:

Proprietær Arentoft, R., Kysinggaard, Odder.

Gårdejer Markus Hansen, R., Vester Mølle, Skanderborg.

Haderslev-Tønder amter:

Stiftamtmand Jens Pinholt, K., Dbm., Haderslev,
valgt ved suppleringsvalg i 1953.

Hjørring amt:

Fhv. havebrugskonsulent P. Chr. Andersen, Æblevangen,
Hjørring, og et medlem i stedet for afdøde husmand J. Libak
Hansen, Agdrup, Taars.

Randers amt:

Hofjægermester Chr. Mourier-Petersen, Rugaard,
Hyllested.

Ribe amt:

Rentier Søren Johansen, Holsted.

Ringkøbing amt:

Et medlem i stedet for afdøde gårdejer Jens Hagelskjær,
Brandkjærgaard, Ilskov.

Thisted amt:

Landinspektør N. Smed Søndergaard, Thisted.

Vejle amt:

Kammerherre, hofjægermester F. Neergaard, R., Dbm.,
Tirsbæk, Vejle, der ikke ønsker genvalg.

Viborg amt:

Godsejer E. Obel, Haxholm, Laurbjerg.

Odense-Assens amter:

Forstander Johs. Petersen-Dalum, R., Dbm., Vesterled,
Hjallese.

Frederiksborg amt:

Proprietær C. F. Lassen, R., Islebjerggaard, Frederikssund.

Holbæk amt:

Gårdejer, kreditkassedirektør Aksel Jensen, K., Dbm.,
Anker Heegaardsgade 4, København V.

Sorø amt:

Forpagter S. Dahl, R., Catrineholm, Slagelse.

Præstø amt:

Forpagter H. Fabricius, R., Nygaard, Præstø.

Maribo amt:

Stamhusbesidder, hofjægermester J. C. V. V. Grandjean,
Vennerlund, Nr. Alslev.

I vedtægtens § 5 hedder det, at repræsentantskabets medlemmer vælges efter reglerne i den foran citerede § 6, dog kan selskabets tjenestemænd ikke vælges til eller være medlemmer af repræsentantskabet.

— — —

I overensstemmelse med foranstående følger indlagt i dette tidsskrift en stemmeseddel, der skal være indsendt til Hedeselskabets hovedkontor i udfyldt og underskrevet stand inden den 15. september for at kunne komme i betragtning.

Modtagne forslag

Hvor ikke andre er bragt i forslag, foreslår undertegnede medlemmer af Hedeselskabets repræsentantskab genvalg af de på valg værende repræsentanter.

Chr. D. Lüttichau.

A. Olufsen.

Formand for bestyrelsen.

Formand for repræsentantskabet.

Laust Nørskov.

Næstformand for repræsentantskabet.

— — —

Hedeselskabet har modtaget en række forslag til valg af repræsentanter. Forslagene bringes nedenfor i samme rækkefølge, som amterne er opført på stemmesedlen.

Aabenraa-Sønderborg amt:

Som repræsentant i Hedeselskabet for Aabenraa-Sønderborg amt vil vi gerne foreslå formanden for Den nordalsiske Landboforening, gårdejer Jacob Jørgensen, Brandsbøl pr. Nordborg. Jacob Jørgensen er tillige formand for plantningsselskabet Nordals.

Chr. Speggers, Mjang pr. Kirkehørup. Formand for den alsiske Landboforening. Hans Clausen, Nørregaard, Blans pr. Avnbøl. Formand for Den sundevedske Landboforening. Hans Schmidt, Kollund. Hans Hansen, Graasten Landbrugsskole.

Aalborg amt:

Som repræsentant for Aalborg amt foreslår undertegnede indvalgt folketingsmand Peter Nielsen, Nr. Sundby.

Dommer F. Juhl, Nr. Sundby.

Proprietær I. Chr. Welling, Valstedgaard.

Kreditforeningsdirektør Aa. Brink Jensen, Aalborg.

Hjørring amt:

Som repræsentant i Hedeselskabet ved det kommende valg vil jeg gerne som Jens Libak Hansens efterfølger foreslå Emil Petersen, Jerup.

Han er selv gammel hedeopdyrker og nu formand for husmandsforeningerne i Hjørring amt. Tillige formand for grundforbedringsudvalget, sognerådsformand og amtsrådsmedlem.

Personlig kender jeg Emil Petersen som en dygtig og samarbejdsvillig mand.

A. Holm, Eskjær.

*

Til at indtræde i Hedeselskabets repræsentantskab i stedet for afdøde husmand Jens Libak Hansen, Taars, vil det være vanskeligt at udpege nogen bedre end sognerådsformand Emil Petersen, Jerup.

Emil Petersen er formand for Hjørring Amts sammensl. Husmandsforeninger, formand for grundforbedringsudvalget, amtsrådsmedlem og har en lang række andre tillidshverv, hvorigennem han daglig viser, at han har det rette tag på at varetage offentlige sager.

Sammen med sin hustru har Emil Petersen opdyrket et stort areal »Rimmer og Dobber«, så han har selv med sin skovl og spade været med til at gøre Danmark større. Han indså, at der måtte mere kraft på, derfor blev han også den ledende kraft og dygtige forhandlingsleder, da det gjaldt om at få de mange hundrede tdr. land småparceller samlet, så en samlet opdyrkning kunne komme i gang. Først gennem en ungdomslejr og efter krigen gennem fængselsvæsenet (Kragsskovhedelejren) er der nu i hans kommune bleven opdyrket flere hundrede tdr. land, så ødemark er bleven forvandlet til frugtbar jord. Også for plantning har Emil Petersen gjort en stor indsats, så jeg vil med disse få linier gerne kraftigt anbefale, at man stemmer på Emil Petersen, Jerup.

Folmer Jensen, Aagaard, Hjallerup.

*

Foranlediget af repræsentantskabsvalget til Hedeselskabet — som offentliggjort i Hedeselskabets Tidsskrift nr. 8 — ønsker nedestående medlemmer af Hedeselskabet i Hjørring amt til valget sammesteds at anbefale som kandidat til valget: gårdejer, folketingsmand Marius Heilesen, »Dalgaard«, Tornby.

Som ægte vendelbo — og 3. generation af plantningsforkæmpere fra Vendsyssels mest barske egne — og som vendelboernes snart mangeårige repræsentant i rigsdagen mener vi ikke, Hedeselskabet overhovedet kan få bedre fortalere og Vendsyssel bedre repræsentant end Marius Heilesen.

Hjørring i juli 1956.

Martinus Pedersen, Tornby. Chr. N. Østergaard, Vrensted. Alfred Andersen, Vestergaard, Mosbjerg. Niels Ladegaard Beck, »Vellinghøj«, Hjørring. Carl Nørgaard, Nordkap, Mosbjerg. Johs. Nørgaard, Nordkap, Mosbjerg.

Ringkøbing amt:

Til medlem af Hedeselskabets repræsentantskab i stedet for afdøde gårdejer Jens Hagelskjær, Ilskov, foreslår undertegnede valgt dommer K. Thestrup, Herning. M. F.

Fhv. amtmand, kammerherre A. W. Karberg, Rindum. Fhv. minister, M. F., gårdejer Jens Sønderup, Sønderupgaard. Forstander K. Møller, Hammerum (formand for Hammerum herreds Landboforening). Gårdejer Niels Thygesen, St. Remmegaard, Ikast (formand for Ikast-Bording Landboforening). Gårdejer Enevold Langkjær, Kibæk (formand for Sdr. Felding, Assing, Skarild Landboforening). Gårdejer Anders Olesen, Simmelkjær (formand for Sunds, Simmelkjær, Ilskov Landboforening). Husmand Niels Uhrbak, Køljkær (formand for Hammerum Herreds Husmandsforening). Fhv. gårdejer Jesper Jespersen, Paghs Alle, Herning (formand for Vestjyllands Mergelforsyning). Direktør Hugo Thomsen, Herning Handels- og Landbrugsbank. Direktør Niels Kyed, Hammerum Herreds Spare- og Lånekasse. Konsulent, folketingsmand I. E. Foged, Hammerum. Stationsforstander

I. Gjørup, Faare. Gårdejer Trier Høj, Vostrup.

Vejle amt:

Da undertegnede har bragt i erfaring, at der skal vælges et medlem til at tiltræde repræsentantskabet i Det danske Hedeselskab, vil jeg tillade mig at foreslå hr. gårdejer Jens Laurits Knudsen, Liegaard pr. Egtved.

Knudsen er en god repræsentant for plantningssagen ikke blot inden for sit eget område, men han har tilskyndet befolkningen til at plante i et stort område.

Jeg tror, Knudsen, Liegaard, vil udføre et godt og fortjenstfuldt arbejde i Hedeselskabets interesse, og vil derfor anbefale, at man vælger J. L. Knudsen som medlem af repræsentantskabet for Det danske Hedeselskab.

Bindeballe, den 23. juni 1956.

Hans Juhl, sognerådsformand.

*

Undertegnede tiltræder ovenstående og anbefaler ligeledes at vælge J. L. Knudsen, Liegaard pr. Egtved, til Hedeselskabets repræsentantskab.

Amtsrådsmedlem Jacob Jacobsen, Harte, Bramdrup.
Skovfoged P. Hammer, Randbøl.
Forretningsfører for Hedeselskabet.

*

Undertegnede foreslår til nyt medlem af Hedeselskabets repræsentantskab for Vejle amt redaktør G. Skytte Nielsen, Vejle Amts Folkeblad, Vejle.

Frode Neergaard, Tirsbæk. Rasmus Mortensen, Bybæk. Hans Bundgaard, gårdejer, forretningsfører for Vejle Lokalforening, Hornstrup. Svend Karlskov Jensen, folketingsmand, konsulent for Vejle Amts Landboforening, Vejle.

Herm. Laugesen, amtsrådsmedlem, gårdejer, Sdr. Omme. Math. Mathiasen, sognefoged, formand for Vejle Amts Husmandsforeninger, Brande. Karl Midtgaard, husejer, Brande. Martin Nielsen, konsulent for Vejle Amts Husmandsforeninger, Vejle. Søren Søndergaard, gårdejer, Baldershave, Lindeballe.

VESTJYLLANDS MERGELFORSYNING

Andelsselskab

udnyttelse af lokale lejer og tilrettelægning af mergelleverancer.

Moderne grab-materiel til rådighed. - Levering af højprocentig mergel fra egne lejer.
Jordbrugskalk og pulv. kalk i fine kvaliteter fra Hillerslev Kalkværk.

Alle oplysninger og tilbud fås hos:

TRIER HØJ,
kasserer,
Vostrup.

I. M. LAURIDSEN,
næstformand,
Gørding.

JESPER JESPERSEN,
formand,
Paghsallé 2, Herning. Tlf. 783 Herning.

**Betonklinker
Isoleringsplader**

A/S FISKBÆK
BETONKLINKERFABRIK
TELF. HERBORG 12

Bjerringbro
Cementwarefabrik
ved Th. Petersen
Tlf. 111 Bjerringbro

ALLE
△ MÆRKEDE RØR
imprægnerede
og uimprægnerede

Stort lager
Altid leveringsdygtig

Røde drænrør

indtil 16" diameter

A/S Hvorslev Teglværk
pr. Ulstrup - Telf. 67 Ulstrup

A/S Skive Markfrøkontor

Grundlagt 1896
Telefon 94 Skive
FRØAVL . FRØHANDEL

Kaas- Briketter

Hovedforhandler:
Nordjyllands
Kulkompagni
Nørresundby
Telf. 4227 . 4228
Fabrik: Kaas
Telf. Kaas 11

BESENBRO

CEMENTSTØBERI
v/ ingeniør C. G. Madsen
Telefon 34

Prima betonrør efter dansk
ingeniørforenings normer

Mrk. △ alle gangbare dimen-
sioner fra 10-60 cm såvel med
som uden mufte

Philipsen & Hall ^{A/S}

Sct. Mathiasgade 88 . Viborg
Elektriske anlæg
Vandværksanlæg
Telefon 173 og 174

Varde Bank

Esbjerg afdeling

Kongensgade 62
og fiskerihavnen

Røde DRÆNRØR

fra 2"-12" haves
altid på lager
Forlang tilbud

»Sofienlund«
TEGLVÆRK
Telefon 10 Ulstrup

Petersværk Betonvare-Industri

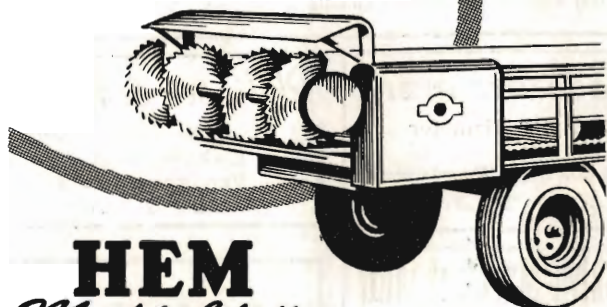
Nørresundby - Telf. 1055 (2 lin.)

Alt i betonvarer efter D. S. 400
Renseanlægget »Ringtanken« (Dansk patent nr. 59820)

AERGLIT

DANSK SIKKERHEDSPRÆNGSTOF

Spred
Staldgødningen
med **HEM**
GØDNINGSPREDER

HEM
Maskinfabrik

Rødkjærsbro Cementvarefabrik

ved I. T. Birk .. Telef. Rødkjærsbro 14

FØRER KUN MÆRKEDE VARER
Alle arter betonvarer til afvanding og kloak føres
Forlang tilbud

Ellidshøj Kridt- og Kalkværk

v/ *C. N. Christiansen, Aarhus*

Telefon Ellidshøj 4 og Aarhus 2 73 12

Fabrikation af jordbrugskalk samt foderkridtmel

**Mejeriernes og Landbrugets
ULYKKEFORSIKRING**

Telefon Minerva 350
Gensidigt selskab

Vester Farimagsgade 19
København V.

*
Ansvarsforsikring

*
Automobilforsikring

AKTIESELSKABET
SILKEBORG BANK

GRUNDLAGT 1882

Aktiekapital og reserver kr. 2.760.000
Telefon 1122 (5 linier) - Rigstelefon 7

Den gamle bank med de moderne forretningsprincipper

Katalog sendes
gratis på
forlangende

**Viborg Byes og Omegns
Sparekasse**

Telefon 1400 (4 lin.)

Sct. Mathiasgade 68

Kontortid: Kl. 9—15

Lørdag: Kl. 9—14

Filialer:

Karup
Flyvestation Karup
Mammen

Teglværkernes
SALGSKONTOR

ESBJERG

Telefon 265 - 546

Drænrør

2"—15"

Mursten - Tagsten

H. Theut

VIBORG - Tlf. 1559 . 1560

Brunkul - Mergel - Kalk

Midtjysk Brunkul Industri

Tlf. Kølkeør 28 x

Katrinebjerg Teglværk

Tlf. Hejnsvig 17

Mursten - Drænrør

RATTIN, København K. Tlf. C. 3662 - 14.362

Sydvestjyske Teglværkers Salgskontor

Telefon 58

ØLGOD

Telefon 59

ANVEND TØRVESTRØELSE VED DRÆNING . . .

På jorder med fintsandet undergrund kan en tilsanding af drænrørene forebygges ved anbringelse af et lag tørvestrøelse (shundekøde) omkring stødfugerne.

Spørg Hedeselskabet.

Stenstrup og Odense teglværkers kontorer

Stenstrup - Telefon nr. 19

Prima drænrør

Dansk Brandforsikringsselskab

»VERMUND«

af 1904 - gensidigt selskab
Bygninger og løsøre
Virkefelt hele landet

Hovedkontor: Banegaardsplads 4, Aarhus

Kjellerup Betonvarefabrik ved I. T. Birk

— Telefon 45 Kjellerup
Efter kl. 17: Rødkjærsgade telefon 14
FØRER KUN Δ MÆRKEDE VARER
Alle arter betonvarer til afvanding og kloak føres
FORLANG TILBUD

PALUDANS PLANTESKOLE A/S

KLARSKOV

Skovplanter, hæk- og
hegnplanter, allétræer

Forlang prislister

TELEFON KLARSKOV 9

Brostrøm^s

Planteskole

VIBORG
ved C. Nielsen
Telefon 42

leverer alle planter for
HAVE, MARK og SKOV

Hårdføre og veldrevne arter
for ethvert formål

Skive Cementstøberi

KNUD ØSTERGAARD
Telefon 921

NORMRØR
med garantimærket Δ
Imprægnering
Brøndrør

Brug **RANDERS**
RØB

Røde drænrør

D. S. nr. 403, syrefast kvalitet

● Fredenshøj Teglværk
Aasbenraa Telefon 22127

Frøavlscenret

HUNSBALLE

Holstebro - Tlf. 533
Frøavl og frøhandel

Hulkjærhus Planteskole

RØDKJÆRSBRO
Telefon Ans 25

Planter til skove,
læhegn og haver

Krogsgades Cementstøberi

v/ J. C. Halvorsen & Sønner
Kontor:
Dannebrogsgade 22, Aarhus
Telefon * 255 99

Ny fabrik i Vejlbj

Alt i betonvarer D. S. 400

Stenvad CEMENTSTØBERI

Telf. 6 Stenvad
Arnold Westmark

Alle Δ mærkede rør føres
Altid leveringsdygtig

Midtjydske Teglværkers Salgskontor S. m. B. A.

Telefon Skive 1030

Alle størrelser i drænrør leveres

Telefon Viborg 1330

CLOC

Liqueur
Gin
Whisky

HØJGAARD & SCHULTZ ^{A/S}

Hovedkontor:
Ewaldsgade 9, København N.
Lu 2801

Rørfabrik:
Skudehavnen, København Ø.
Ry 6820

BONNARØR

og

CENTRIFUGALSTØBTE JERNBETONRØR

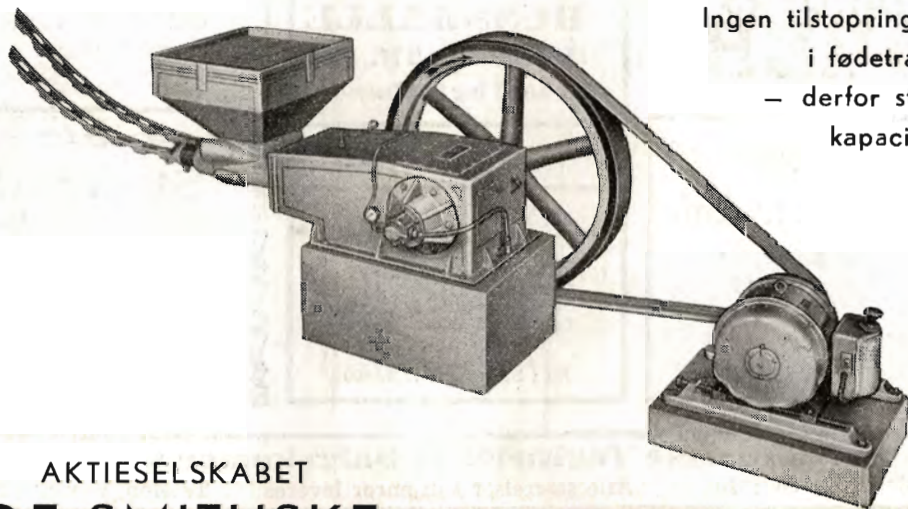
Uovertrufne i styrke og holdbarhed

Fremstilles i dimensioner fra 200 mm og opefter til vandledninger og afløbsledninger under alle lægningsforhold.

Referencer og brochurer tilsendes på forlangende.

Vore ingeniører står til rådighed med udarbejdelse af tilbud og projekter.

Den rationelle FORMBRÆNDSELSPRESSE

To maskiner i een
Ingen tilstopninger
i fødetragt
— derfor stor
kapacitet

AKTIESELSKABET
DE SMITHSKE

Jernstøberier og maskinværksteder — Aalborg — Telefon 6696